

TELİF HAKLARI VE YARATICI ENDÜSTRİLER BAĞLAMINDA ÜRETKEN YAPAY ZEKA

*Generative Artificial Intelligence in the Context of Copyright
and Creative Industries*

Cennet ALAS ŞEKERBAY*

Öz

Bu çalışmada, üretken yapay zekanın telif hakları ve yaratıcı endüstriler üzerindeki etkileri, Türk hukuku için mehz nitelikte olan, Avrupa Birliği hukuku ekseninde incelenmektedir. Bu çerçevede çalışma, ilk olarak telif hakkıyla korunan eserlerin yapay zeka modellerinin eğitiminde kullanılmasının doğurduğu hukuki sorunları ele almakta; özellikle metin ve veri madenciliği istisnalarının üretken yapay zeka bakımından sınırlarını, opt-out mekanizmasının işlevselliğini ve izinsiz eğitimin sonuçlarını tartışmaktadır. Devamında, yapay zeka çıktılarının eser niteliği, insan katkısının ölçütü, ihlal ihtimali ve sorumluluk rejimi incelenmektedir. Son olarak ise üretken yapay zekanın yaratıcı emek üzerindeki ekonomik etkileri, değer uçurumu, gelir aktarımı ve adil ücretlendirme ihtiyacı değerlendirilmektedir. Çalışmada, mevcut AB düzenlemelerinin uygulamada dağınık ve yetersiz kaldığı, insan merkezli telif yaklaşımının korunması, eğitim verisinde şeffaflığın güçlendirilmesi, yapay zeka eğitimi bakımından etkili lisanslama veya ücretlendirme mekanizmalarının geliştirilmesi ve kurumsal koordinasyonun artırılması gerektiği savunulmaktadır. Sonuç olarak çalışmada, üretken yapay zeka çağında telif hukukunun temel işlevinin teknolojik gelişmeyi engellemek değil yaratıcı emeğin hukuki ve ekonomik değerini koruyan yeni bir denge kurmak olduğu ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üretken Yapay Zeka, Yaratıcı Endüstriler, Telif Hakkı, Metin ve Veri Madenciliği, Sentetik Veri

Abstract

This study examines the impact of generative artificial intelligence on copyright and creative industries within the framework of European Union law, which constitutes a principal reference point for Turkish law. In this context, the study first addresses the legal issues arising from the use of copyright-protected works in the training of artificial intelligence models, with particular emphasis on the limits of text and data mining exceptions in relation to generative artificial intelligence, the effectiveness of the opt-out mechanism, and the consequences of unauthorised training. It then analyses the copyright status of AI outputs, the criterion of human contribution, the likelihood of infringement, and the applicable liability regime. Finally, it evaluates the economic effects of generative artificial intelligence on creative labour, including the value gap, the transfer of revenue, and the need for fair remuneration. The study argues that the current EU regulatory

➤ Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 16.4.2026

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 17.7.2026

* Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kurul Üyesi, Ankara/Türkiye, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fikri Mülkiyet Hakları Teknoloji Politikaları ve İnovasyon Yönetimi Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, E-posta: cennetalas@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7215-9764>.

framework remains fragmented and inadequate in practice, and maintains that it is necessary to preserve a human-centred approach to copyright, strengthen transparency with regard to training data, develop effective licensing or remuneration mechanisms for AI training, and enhance institutional coordination. In conclusion, the study contends that, in the age of generative artificial intelligence, the primary function of copyright law is not to hinder technological development, but to establish a new balance that protects the legal and economic value of creative labour.

Keywords: Generative AI, Creative Industries, Copyright, Text and Data Mining, Synthetic Data

GİRİŞ

Üretken yapay zeka, yaratıcı endüstrilerde içerik üretimi, dolaşımı ve erişim biçimlerini dönüştüren genel amaçlı hesaplamalı modellerin en görünür örneği-ni oluşturmaktadır. Bu dönüşüm, özellikle Avrupa Birliği’nde telif hukukunun temel ilkelerinin yeniden gözden geçirilmesini gerektirmiştir.

Burada en kritik nokta olarak karşımıza teknolojik yeniliğin kendisinden çok telif hukukunun köklü hak ve menfaat dengesini değiştirmesi çıkmaktadır.¹ Nitekim üretken yapay zeka sistemleri, bir yandan korunan eserleri eğitim verisi olarak kullanmaları sebebiyle girdi aşamasında, diğer yandan insan katkısının derecesine bağlı olarak hukuki niteliği değişen çıktılar üretmeleri sebebiyle çıktı aşamasında telif hukukuyla doğrudan karşı karşıya gelmektedir.² Bu nedenle mesele, yalnızca yeni bir dijital aracın hukuki rejime nasıl yerleştirileceği değil; eser, özgünlük, insan yaratıcılığı, lisanslama ve adil ücretlendirme kavramlarının üretken yapay zeka çağında nasıl yeniden yorumlanacağıdır.

Bu bağlamda üretken yapay zekaya ilişkin telif tartışmasının ilk eksenini, telif hakkıyla korunan içeriklerin model eğitimi için kullanılması oluşturmaktadır.³ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development-Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) tarafından hazırlanan yakın tarihli bir çalışma da büyük dil modelleri başta olmak üzere modern yapay zeka sistemlerinin geliştirilmesinde veri kazıma ve veri toplama pratiklerinin merkezi rol oynadığını, buna karşılık bu pratiklerin telif hakkı, sözleşme ve diğer hak kategorileri bakımından çok katmanlı uyumsuzluklar doğurduğunu ortaya koymaktadır.⁴ Avrupa Birliği bakımından sorun daha da belirgindir. Çünkü (AB) 2019/790 sayılı CDSM Direktifi’nin⁵ metin ve veri madenciliği istisnaları, üretken yapay zekanın ifade

¹ Nicola Lucchi, *Generative AI and Copyright: Training, Creation, Regulation* (European Parliament, PE 774.095, July 2025) 17; Lynne Spender, ‘Digital Culture, Copyright Maximalism, and the Challenge to Copyright Law’ (PhD thesis, University of Western Sydney 2009) 5-7, 14.

² Lucchi (n 1) 29.

³ Lucchi (n 1) 17, 91.

⁴ Lee Tiedrich, Karine Perset and Sara Fialho Esposito, ‘Intellectual Property Issues in Artificial Intelligence Trained on Scraped Data’ (OECD Artificial Intelligence Papers No 33, OECD Publishing 2025) 7, 19.

⁵ Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC [2019] OJ L130/92 (CDSM Directive) (Avrupa Birliği telif hakkı hukukunun dijital

üretici ve sentetik niteliği gözetilerek tasarlanmamış, düzenleme daha çok analitik veri işleme senaryoları için öngörülmüştür.⁶

Tartışmanın ikinci eksenini ise üretken yapay zeka çıktılarının telif hukuku bakımından durumudur.⁷ Bu noktada hakim yaklaşım, telif korumasının insan yaratıcılığına bağlı olduğu ve anlamlı insan katkısı bulunmayan tamamen yapay çıktılara koruma tanınamayacağı yönündedir.⁸ Bu yaklaşım, üretken yapay zeka ile desteklenen eserler ile yapay zeka tarafından üretilen içerikler arasındaki sınırın, teknolojik araç kullanımından ziyade insanın nihai ifade üzerindeki kontrolü esas alınarak çizilmesi gerektiğini göstermektedir.⁹

Üretken yapay zekanın yaratıcı endüstriler bakımından önemi, yalnızca hak sahipliğinin veya ihlal ihtimalinin belirlenmesiyle de sınırlı değildir. Burada asıl mesele, yaratıcı emeğin ekonomik değerinin nasıl korunacağı ve yapay üretim karşısında kültürel üretimin sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağıdır. Avrupa Parlamentosu için hazırlanan çalışma, mevcut rejimin hak sahipleri ile yapay zeka geliştiricileri arasında büyüyen bir değer uçurumu yarattığını, reform geciktirildiğinde hukuki belirsizlik, piyasa yoğunlaşması ve kültürel homojenleşme risklerinin artacağını özellikle vurgulamaktadır.¹⁰ Dolayısıyla üretken yapay zeka, yaratıcı endüstriler açısından yalnızca maliyet düşüren veya üretim hızını artıran bir verimlilik aracı olarak değil; telif hakkının teşvik, ödüllendirme ve dengeleme işlevlerini en temel kuralları üzerinden sınayan bir dönüşüm olarak değerlendirilmelidir.¹¹

Bu çalışma, söz konusu dönüşümü telif hakları ve yaratıcı endüstriler bağlamında değerlendirerek AB düzenlemelerinin mevcut yapısını ve ihtiyaçlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

I. ÜRETKEN YAPAY ZEKA VE YARATICI ENDÜSTRİLERİN DÖNÜŞÜMÜ

A. Üretken Yapay Zeka Kavramı ve Temel Özellikleri

Üretken yapay zeka, en genel tanımı ile büyük ölçekli veri kümeleri üzerinden eğitilerek kullanıcı girdisi yahut başka sistem girdileri temelinde metin, görsel, ses, video veya kod gibi yeni ve sentetik içerikler üretebilen genel amaçlı yapay

ortama uyarlanması amacıyla kabul edilen temel uyumlaştırma metinlerinden biri olan bu direktif Türkçe literatürde genelde Dijital Tek Pazar'da Telif Hakkı Direktifi ya da CDSM Direktifi olarak anılır.)

⁶ Lucchi (n 1) 8-9, 54.

⁷ Lucchi (n 1) 90-100.

⁸ US Copyright Office, *Copyright and Artificial Intelligence, Part 2: Copyrightability* (January 2025) iii, 1; Lucchi (n 1) 91, 99.

⁹ Lucchi (n 1) 99-100; US Copyright Office (n 8) iii.

¹⁰ Christian Peukert and Margaritha Windisch, 'The Economics of Copyright in the Digital Age' (2025) 39 *Journal of Economic Surveys* 877, 877-889; Lucchi (n 1) 8-11.

¹¹ Peukert and Windisch (n 10) 889; Lucchi (n 1) 103-110.

zeka model ve sistemlerini ifade etmektedir.¹² OECD, üretken yapay zekayı büyük veri kümeleri üzerinde eğitilen ve yeni içerik üretebilen sistemler olarak ele alırken; NIST (National Institute of Standards and Technology) bu sistemleri, girdi verisinin yapı ve karakteristiklerini taklit ederek ondan türetilmiş sentetik içerik üreten model sınıfı şeklinde tanımlamaktadır.¹³ Bu sistemlerin ayırt edici özelliği, yalnızca mevcut bilgiyi sınıflandırmaları veya tahmin üretmeleri değil istatistiksel olarak öğrendikleri yapı, üslup ve biçim özelliklerini kullanarak yeni ifade biçimleri meydana getirmeleridir. Bu nedenle üretken yapay zeka, klasik karar destek sistemlerinden veya dar görev odaklı yapay zeka uygulamalarından farklı olarak, insan üretimine benzeyen yeni metinler, görseller, sesler veya başka dijital çıktılar meydana getiren dolayısı ile yaratıcı sürece doğrudan temas eden bir teknoloji olarak ortaya çıkmaktadır.¹⁴

Kavramsal bakımdan üretken yapay zeka, bugün çoğu zaman genel amaçlı yapay zeka modelleriyle iç içe geçmektedir. Avrupa Birliği yapay zeka mevzuatında üretken yapay zeka modelleri, metin, görüntü, ses veya video gibi farklı çıktılar üretebilen genel amaçlı yapay zeka modellerinin tipik örneği olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşım, üretken yapay zekanın yalnızca tek bir uygulamaya ya da teknik mimariye indirgenemeyeceğini, aksine, çok farklı görevlerde kullanılabilen, çok sayıda veri türüyle beslenen ve çeşitli çıktı formatları üretebilen daha geniş bir model ailesini kapsadığını göstermektedir.¹⁵

Avrupa Komisyonu'na bağlı Ortak Araştırma Merkezi (Joint Research Centre/ JRC, AB politikalarına bilimsel temel sağlamak için bağımsız araştırma ve teknik destek sunan Komisyonun bilim ve bilgi hizmeti)¹⁶ tarafından hazırlanan literatür incelemesi de yapay zekanın yalnızca endüstriyel veya idari süreçleri değil, haber üretimi, müzik besteleme, senaryo yazımı, ilaç geliştirme gibi geleneksel

¹² Lucchi (n 1) 18-20.

¹³ National Institute of Standards and Technology, 'Generative Artificial Intelligence' (NIST Computer Security Resource Center Glossary) <https://csrc.nist.gov/glossary/term/generative_artificial_intelligence> accessed 9 April 2026; OECD, 'Generative AI' (OECD Topics) <<https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/generative-ai.html>> accessed 9 April 2026; OECD, *OECD Framework for the Classification of AI Systems* (OECD Digital Economy Papers No 323, OECD Publishing 2022).

¹⁴ Maria Iglesias, Sheron Shamuilia and Amanda Anderberg, *Intellectual Property and Artificial Intelligence: A Literature Review* (EUR 30017 EN, Publications Office of the European Union 2019) 3-4.

¹⁵ Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) [2024] OJ L 2024/1689.

¹⁶ European Commission, 'Joint Research Centre' <https://commission.europa.eu/about/departments-and-executive-agencies/joint-research-centre_en> accessed 7 April 2026.

olarak insan muhakemesi ve yaratıcılığıyla ilişkilendirilen alanları da etkilediğini belirtmektedir.¹⁷

Üretken yapay zeka sistemleri esasen veri toplama, ön işleme, model eğitimi ve çıktı üretimi aşamalarından oluşan bir yaşam döngüsü içinde çalışmaktadır.¹⁸ Bu döngünün her aşaması telif hukuku bakımından farklı bir sorun doğurur. Eğitim verisinin toplanması çoğaltma ve veri tabanı haklarına, eğitim sonrası çıktıların dolaşıma girmesi ise eser niteliği, ihlal ve sorumluluk meselelerine temas etmektedir.¹⁹ Tyagi'nin vurguladığı gibi çağdaş üretken yapay zeka sistemleri önceki dijital araçlardan farklı olarak yalnızca yaratıcı süreci desteklememekte, kimi zaman yeni içerik üretiminin bizzat faili gibi çalışmaktadır.²⁰ Bu durum, telif hukukunun yerleşik ilkelerinden olan “araç” ile “eser sahibi” arasındaki ayrımın bulanıklaşmasına yol açmaktadır.²¹ Üretken yapay zekanın teknolojik mimarisi, bu sistemlerin hukuki bakımdan neden yalnızca çıktı düzeyinde değil de eğitim verisi ve erişim süreçleri bakımından da tartışmalı olduğunu açıklar.²² Çünkü bu modellerin yüksek performansa ulaşabilmesi için geniş, çeşitli ve çoğu kez telif koruması altındaki veri kümelerine ihtiyaç duyulmaktadır.²³ Dolayısıyla üretken yapay zeka tartışması özünde, veriye erişim, verinin işlenmesi, modelin eğitilmesi ve modelin çıktı üretmesi boyunca uzanan çok katmanlı bir telif sorunu haline gelmektedir.²⁴

B. Üretken Yapay Zekanın Yaratıcı Endüstriler Üzerindeki Etkileri

Üretken yapay zeka, yaratıcı endüstriler bakımından yalnızca üretim süreçlerini hızlandıran bir teknoloji değil aynı zamanda yaratıcı emeğin üretim içindeki yerini, eserlerden doğan ekonomik değer paylaşımını ve yaratıcı piyasaların işleyişini dönüştüren temel bir etken haline gelmiştir. Metin, görsel, müzik ve video gibi içeriklerin düşük maliyetle ve yüksek hızda üretilebilmesi, üretken yapay zekayı yaratıcı endüstrilerde arz yapısını etkileyen güçlü bir araç konumuna taşımaktadır.²⁵ Bu dönüşüm; yayıncılık, gazetecilik, müzik, reklamcılık,

¹⁷ Iglesias, Shamuilia and Anderberg (n 14) 4; Lucchi (n 1) 17; Bora Aslan and Fusun Yavuzer Aslan, ‘Sinema Sektöründe Üretken Yapay Zekanın Dönüştürücü Rolü’ (2026) 38 *Sanat ve Tasarım Dergisi* 283, 299-300.

¹⁸ Tiedrich, Perset and Esposito (n 4) 14-19.

¹⁹ Zeynep Aslı Özkan, ‘Üretken Yapay Zeka Çıktılarının Fikri Mülkiyet Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi: Güncel Kararlar Işığında Bir İnceleme’ (2025) 24(2) *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1697, 1700-03; Tiedrich, Perset and Esposito (n 4) 22-28.

²⁰ Kalpana Tyagi, ‘Copyright, Text & Data Mining and the Innovation Dimension of Generative AI’ (2024) 19 *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 557, 557-58.

²¹ ibid.

²² Lucchi (n 1) 29-40.

²³ Tiedrich, Perset and Esposito (n 4) 11-18.

²⁴ Lucchi (n 1) 29-40; Tiedrich, Perset and Esposito (n 4) 22-28.

²⁵ Peukert and Windisch (n 10) 889-91.

görsel sanatlar, oyun ve görsel-işitsel sektörler gibi yaratıcı endüstrilerin hemen her alanında daha görünür hale gelmektedir.²⁶

Üretken yapay zekanın yaratıcı endüstriler üzerindeki ilk önemli etkisi, yaratıcı emeğin işlevinin değişmesidir. İnsan emeği bütünüyle ortadan kalkmamakta ancak birçok alanda ilk üretici olmaktan ziyade seçen, düzenleyen, birleştiren ve nihai bütünlüğü kuran bir role kaymaktadır. Bununla birlikte, üretken yapay zeka destekli içerik üretiminin ucuzlaması ve hızlanması, özellikle standartlaştırılabilir alanlarda insan emeğine dayalı üretim üzerinde güçlü bir ikame baskısı yaratmaktadır. Bu durum, özellikle bağımsız eser sahipleri, serbest çalışanlar ve pazarlık gücü zayıf aktörler bakımından gelir kaybı ve mesleki güvencesizlik riskini artırmaktadır.²⁷

Üretken yapay zeka ile yaratıcı endüstriler arasındaki ilişkinin ikinci önemli boyutu, eserlerden doğan ekonomik değerin paylaşımıdır. Birçok üretken yapay zeka sistemi, telif koruması altındaki metinleri, görselleri ve müzik eserlerini eğitim girdisi olarak kullanmakta ancak bu kullanım sonucu ortaya çıkan ekonomik değerin hak sahiplerine nasıl ve ne ölçüde döneceği çoğu zaman belirsiz kalmaktadır. Bu nedenle sorun yalnızca izinsiz kullanım değil yaratıcı endüstrilerde üretilen değerin hak sahipleri dışında kalan aktörler nezdinde toplanmasıdır. Bu durum, telif hukukunun yaratıcı emeği koruma ve ödüllendirme işlevini doğrudan ilgilendirmektedir.²⁸ Hak sahipleri, eserleri yüksek ekonomik değer üreten sistemleri beslediği halde çoğu zaman bu değerin dışında kalmakta, ne kullanım öncesinde etkili biçimde izin verme ne de kullanım sonrasında uygun bir bedel talep etme imkanına fiilen sahip olabilmektedir.²⁹

Üretken yapay zeka ayrıca yaratıcı endüstrilerde görünürlük ve rekabet koşullarını da değiştirmektedir. Çok büyük miktarda yapay içerik üretilmesi, eserlerle aynı dolaşım kanalları ve gelir kaynakları üzerinde yoğun bir rekabet doğurmaktadır. Dijital platformlarda görünürlüğün büyük ölçüde algoritmik sıralama ve

²⁶ Antonio Baraybar-Fernández, Sandro Arrufat-Martín and Belén Díaz Díaz (eds), *The AI Revolution: How Technological Developments Affect the Audiovisual Sector* (Springer 2025) v-vi; Cecilia Enochson, 'AI Created Music: Copyright Infringement or New Creation?' (Master's Thesis, Lund University 2025) 4-5; Lucchi (n 1) 103-10; Malsha Rupasinghe, 'The Legal and Ethical Implications of Artificial Intelligence in Europe: Challenges for Intellectual Property Law and Regulation in Musical Industry in Sweden 2024' (Master's thesis, Lund University 2025) 62-73.

²⁷ Lucchi (n 1) 103-110; Peukert and Windisch (n 10) 889-900; Rupasinghe (n 26) 62-73.

²⁸ Christine L Borgman, 'Text Data Mining from the Author's Perspective: Whose Text, Whose Mining, and to Whose Benefit?' (Data Mining with Limited Access Text: National Forum Chicago, 5-6 April 2018) <<https://arxiv.org/abs/1803.04552>> accessed 15 April 2026; Peukert ve Windisch (n 10) 889-900; Lucchi (n 1) 76-80, 126-137; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 22-28; Mehmet Selim Yavuz and others, 'Türkiye'de Müzik ve Yapay Zeka Üzerine Bir Değerlendirme' (2025) 20 *Öneri Dergisi* e50, e65.

²⁹ Séverine Dusollier and others, 'Copyright and Generative AI: Opinion' (2025) 16 JIPITEC 121, 121-27 <<https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/424>> accessed 27 May 2026; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 28-35.

tavsiye sistemleriyle belirlenmesi, üretken yapay zeka kaynaklı içeriklerin insan yapımı eserlerin dolaşımını ve görünürliğini zayıflatabilmesine yol açmaktadır. Bu durum, özellikle haber ve kültürel içerik alanlarında yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda bilgiye erişim ve medya çoğulculuğu bakımından da önem taşımaktadır.³⁰

Sonuç olarak üretken yapay zeka, yaratıcı endüstrilerde üretim, emek, değer ve görünürlük ilişkilerini yeniden şekillendirmektedir. Bu nedenle ihtiyaç duyulan şey, üretken yapay zeka ile yaratıcı endüstriler arasındaki ilişkinin; şeffaflık, denetlenebilirlik, adil karşılık ve hakkaniyet ilkeleri temelinde hukuken düzenlenmesidir.

C. Üretken Yapay Zekanın Telif Hakları Bakımından Ortaya Çıkardığı Tartışmalar

Üretken yapay zekanın telif hukuku bakımından ortaya çıkardığı ilk temel tartışma, telif korumasına tabi ifadelerin eğitim verisi olarak kullanılmasıdır.³¹ Bu tartışma, telif korumasının eser üzerindeki denetimi ile veri odaklı bu yeni teknolojinin yüksek hacimli kopyalama ihtiyacı arasındaki çelişkiden doğmaktadır.³² Rosati'nin de işaret ettiği üzere metin ve veri madenciliği (Text and Data Mining/TDM)³³ faaliyetleri ile üretken yapay zeka eğitimi arasında doğrudan bir özdeşlik kurmak yanıltıcıdır. Zira eğitim süreci çoğu durumda yalnızca bilgi çıkarımıyla değil ifade kalıplarının içselleştirilmesi ve yeniden üretim potansiyeliyle ilgilidir.³⁴ Bu sebeple, CDSM Direktifi'ndeki TDM istisnalarının üretken yapay

³⁰ Lucchi (n 1) 103-10; Michalina Maria Kowala, 'The Press Publishers' Rights in the European Union: Safeguards for Access to Information and Media Pluralism' (PhD thesis, Adam Mickiewicz University 2024) 359-65; Peukert ve Windisch (n 10) 889-900.

³¹ Lucchi (n 1) 29-40.

³² Eleonora Rosati, 'Copyright as an Obstacle or an Enabler? A European Perspective on Text and Data Mining and its Role in the Development of AI Creativity' (2019) 27 *Asia Pacific Law Review* 198, 198-205.

³³ CDSM Direktifi'nin 2(2) maddesinde "*dijital biçimdeki metin ve verileri analiz etmek için kullanılan herhangi bir otomatik teknik*" olarak tanımlanan metin ve veri madenciliği (Text and Data Mining/TDM), büyük boyutlu veri setlerinden yeni bilgiler, desenler veya eğilimler keşfetme sürecidir. TDM, genellikle üç adımı içerir; içeriğe erişim, içeriğin kopyalanması ve çıkarımı, içerikten anlamlı bilgi keşfi. Metin madenciliği genellikle yapılandırılmamış metinlerden anlam çıkarılmasını (örneğin on binlerce makalenin taranarak ortak bulguların elde edilmesi), veri madenciliği ise yapılandırılmış büyük veri kümelerinden (örneğin veritabanlarından) istatistiksel ilişkiler bulunmasını ifade eder. Bkz. Luo Li, 'Response to WIPO Conversation on Intellectual Property and Frontier Technologies (Fourth Session)' (WIPO Conversation on Intellectual Property and Frontier Technologies: Fourth Session, virtual, 22-23 September 2021) 3 <https://www.wipo.int/documents/d/frontier-technologies/docs-en-pdf-interventions-ind_li.pdf> accessed 9 April 2026; Eleonora Rosati, *The exception for text and data mining (TDM) in the Proposed Directive on Copyright in the Digital Single Market-Technical Aspects* (European Parliament, PE 604.942, 2018) 4.

³⁴ Rosati, 'Copyright as an Obstacle or an Enabler?' (n 32) 198-201.

zekaya ne ölçüde uygulanabileceği sorusu, Avrupa telif hukukunun en merkezi tartışmalarından biri haline gelmiştir.³⁵

Bir diğer tartışma alanı, yapay zeka çıktılarının hukuki statüsüdür.³⁶ Burada temel soru, insan katkısı sınırlı veya yok denecek kadar az olan çıktılara telif koruması tanınıp tanınmayacağı ve tanınacaksa bunun sınırlarının nasıl belirleneceğidir.³⁷ Avrupa Birliği eksenindeki literatür, insanı merkeze alan özgünlük ölçütünün korunması gerektiği görüşünde yoğunlaşmaktadır.³⁸ Yapay zeka çıktılarının mevcut eserleri hukuka aykırı kullanması ve eser sahibi haklarını ihlal etmesi ihtimali de ayrıca değerlendirilmelidir.³⁹ Çıktı telif koruması dışında kalsa bile, eğitim verisinde yer alan ve telif korumasına tabi eser unsurlarını yeniden üretmesi halinde üçüncü kişilerin haklarını ihlal edebilir. Bu özellikle müzik ve görsel üretim alanında doğrudan kopyalama, esaslı benzerlik ve stil taklidi tartışmalarını gündeme getirmektedir.⁴⁰

Yine en temel tartışma alanlarından bir diğeri, yaratıcı emeğin ekonomik olarak değersizleşmesi riskidir.⁴¹ Korunan eserlerin model eğitiminde kullanılması halinde hak sahiplerinin çoğunlukla ne önceden onay verme ne de sonradan anlamlı bir ücret alma imkanı bulunmaktadır.⁴² Bu durum eser sahipleri ile

³⁵ Lucchi (n 1) 32-41; Gabriella Svensson, 'Text and Data Mining in EU Copyright Law' (Master's Thesis, Lund University 2020) 14-21.

³⁶ Lucchi (n 1) 90-100.

³⁷ US Copyright Office (n 8) iii; Hasan Kadir Yılmaztekin, 'Türk Fikri Haklar Hukuku Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Eserleri Korumak İçin Hazır mı?' (2020) 19 *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1513, 1520 vd.; Osman Gazi Güçlütürk, 'ChatGPT ile Üretilen İçeriklerin Eser Niteliğinin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi' (2022) 21 *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1899, 1905-15; Nuşin Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri* (Sevinç Matbaası, Ankara 1972) 5; United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *The ABC of Copyright* (UNESCO 2010) 10; Zehra Özkan, *Karşılaştırmalı Hukukta Müzik Eserlerinin Dijital İletimi* (Yetkin Yayınları 2008) 35-36; Mustafa Ateş, *Fikri Hukukta Eser* (Turhan Kitabevi Yayınları 2007) 6; Şafak N Erel, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku* (3. baskı, Yetkin Yayınları 2009) 27; İlhami Güneş, *Açıklamalı İçtihatlı Uygulamada Sınai Mülkiyet Hakları ve Cezai Koruma* (Güncel Hukuk Yayınları 2007) 24; Sami Karahan ve diğerleri, *Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları* (2. baskı, Seçkin Yayıncılık 2009) 4; Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (2. baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım AŞ 2002) 5-6; Ahmet Kılıçoğlu, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar* (Turhan Kitabevi 2020) 112.

³⁸ Anke Moerland, 'Intellectual Property Law and AI' in Ernest Lim and Phillip Morgan (eds), *The Cambridge Handbook of Private Law and Artificial Intelligence* (CUP 2024) 364-65; Lucchi (n 1) 91-99; US Copyright Office (n 8) 18-28.

³⁹ Lucchi (n 1) 106.

⁴⁰ Enochson (n 26) 32-43; Lucchi (n 1) 106-110; European Union Intellectual Property Office (EUIPO), *Study on the Impact of Artificial Intelligence on the Infringement and Enforcement of Copyright and Designs* (Impact of Technology Deep Dive Report I, March 2022) 97-117.

⁴¹ Lucchi (n 1) 103.

⁴² Lucchi (n 1) 78-80.

yapay zeka geliştiricileri arasında belirgin bir değer transferi yaratmakta, telif hukukunun teşvik ve ödüllendirme işlevini zayıflatmaktadır.⁴³

Son olarak, bütün bu tartışmalar kurumsal dağınıklık ve regülasyondaki belirsizlik ile daha da derinleştirilmektedir.⁴⁴ Telif hukuku, yapay zeka düzenlemesi, tüketici hukuku, rekabet hukuku ve medya çoğulculuğu arasında parçalı bir düzenleyici mimari bulunmakta, bu da hangi sorunun hangi araçla çözüleceği konusunda belirsizlik yaratmaktadır.⁴⁵

II. ÜRETKEN YAPAY ZEKA MODELLERİNİN EĞİTİMİ VE TELİF KORUMASI

A. Telif Hakkı Korumasındaki Eserlerin Eğitim Verisi Olarak Kullanılması Sorunu

Üretken yapay zeka modellerinin eğitimi, çok büyük hacimde metin, görsel, ses ve diğer dijital içeriklerin toplanmasını, çoğaltılmasını, depolanmasını ve işlenmesini gerektirmektedir. Bu nedenle sorun, eğitim sürecinin telif hukuku bakımından teknik bir hazırlık faaliyeti olarak değil çoğaltma hakkına doğrudan temas eden bir kullanım biçimi olarak ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.⁴⁶ Üretken yapay zeka bakımından temel mesele, korunan eserlerin yalnızca okunması veya gözlemlenmesi değil model eğitimi için sayısallaştırılmış korpuslar içine alınarak makine tarafından sistematik biçimde işlenmesidir. Bu nedenle eğitim verisinin oluşturulması, çoğu durumda hak sahibinin münhasır bir hakkı olan çoğaltma hakkı üzerinde doğrudan bir hukuki etki doğurmaktadır.⁴⁷

Bu çerçevede üretken yapay zeka eğitimi, bilgi çıkarımına yönelik sıradan veri işleme faaliyetlerinden ayrılmaktadır. Çünkü model, girdi verilerini yalnızca sınıflandırmak veya bunlardan istatistiki sonuçlar üretmekle kalmamakta, aynı zamanda bunların ifade kalıplarını içselleştirerek ileride yeni çıktılarını üreti-

⁴³ Cennet Alas Şekerbay, ‘Telif Haklarında Koruma Süreleri’ (2015) 11 (43) *Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi* 55, 67-71; Peukert and Windisch (n 10) 889-891.

⁴⁴ Hak sahipliğinin dağınık, belirsiz veya çok katmanlı olduğu durumlarda sorun yalnızca kullanımın telif hakkı ihlali oluşturup oluşturmadığı değildir; aynı zamanda hak sahiplerinin tespiti ve izinlerin alınması için gereken işlem maliyetleri, kurumların olası sorumluluk nedeniyle benimsediği ihtiyatlı yaklaşım ve sonradan yapılabilecek itirazların nasıl yönetileceğine ilişkin usuli belirsizlikler de dijital erişim ve yeniden kullanım üzerinde belirleyici etki yaratmaktadır. Bkz. Victoria Stobo, ‘Archives, Digitisation and Copyright: Do Archivists in the UK Avoid Risk Through Strict Compliance with Copyright Law When They Digitise Their Collections?’ (PhD thesis, University of Glasgow, 2019) 79, 193-194.)

⁴⁵ Tiedrich, Perset and Esposito (n 4) 28-35.

⁴⁶ Lucchi (n 1) 29-30; Tiedrich, Perset and Esposito (n 4) 14-23.

⁴⁷ Svensson (n 35) 3-5; Lucchi (n 1) 29-30; Sertel Şıracı, ‘Yapay Zeka Eğitiminde Eserlerin Girdi Olarak Kullanılmasının Telif Hakları Açısından İncelenmesi’ (2024) 32(4) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2461, 2468-2469.

minde kullanılmaktadır.⁴⁸ Bu sebeple eğitim verisinin hukuki statüsü ile üretilen çıktının hukuki statüsü birbirinden ayrı ama yakından bağlantılı iki meseledir.⁴⁹ Eğitim aşamasında yapılan çoğaltmalar meşru değilse daha sonra ortaya çıkan çıktının özgünlüğü veya türev niteliğine ilişkin tartışma, başlangıçtaki hukuki sorunu ortadan kaldırmamaktadır.⁵⁰

B. Metin ve Veri Madenciliği İstisnalarının Üretken Yapay Zeka Bakımından Sınırları

Avrupa Birliği hukukunda metin ve veri madenciliğine (TDM)⁵¹ ilişkin farklı düzenlemeler bulunmaktadır. Bununla birlikte, bu düzenlemelerin tamamı telif hakları bakımından aynı düzeyde konu ile ilgili değildir. Bu nedenle, öncelikle TDM bakımından hangi normların doğrudan telif hukuku meselesi oluşturduğunu ayırmak gerekir. Bu çerçevede, telif hakkı bağlamında temel düzenleme CDSM Direktifi'dir. Buna ek olarak, model sağlayıcılarına ilişkin şeffaflık ve bilgi verme yükümlülükleri sebebiyle Yapay Zeka Tüzüğü⁵² ikincil düzeyde önem taşır. Buna karşılık TDM konusunda hükümler içeren Data Act⁵³, DSA⁵⁴ ve ePrivacy Direktifi⁵⁵ TDM'nin telif hukuku içeriğini değil, daha çok uygulanma çevresini etkileyen tali düzenlemelerdir. Dolayısı ile bu çalışma bakımından Avrupa Birliği hukukunda ilk bakışta başvurulabilecek hükümler, CDSM Direktifi'nin 3. ve 4.

⁴⁸ Rosati, 'Copyright as an Obstacle or an Enabler?' (n 32) 201-206.

⁴⁹ Lucchi (n 1) 17-18, 29-30.

⁵⁰ Lucchi (n 1) 54.

⁵¹ Veri madenciliği temelli teknikler, çoğu zaman telif hakkı ihlali riski doğuran kullanım biçimleriyle birlikte anılmaktadır. Gerçekten de bu teknikler, koruma altındaki metin, görsel, ses kaydı veya diğer dijital içeriklerin büyük ölçekte kopyalanması, işlenmesi, depolanması ve analiz edilmesi nedeniyle hak ihlali tartışmalarını gündeme getirmektedir. Ancak veri madenciliğinin işlevi bundan ibaret değildir. Aynı teknikler, eserlerin dijital ortamda tanınması, belirli bir içeriğin kaynağının ve aidiyetinin tespit edilmesi, içeriklerin tür ve özelliklerine göre sınıflandırılması ve olası izinsiz kullanımların belirlenmesi amacıyla da kullanılabilmektedir. Bu bakımdan veri madenciliği yalnızca ihlal riski yaratan bir teknoloji olarak değil aynı zamanda dijital ortamda hak sahipliğinin görünür kılınmasına, eser dolaşımının izlenmesine ve telif korumasının teknik araçlarla desteklenmesine hizmet eden bir araç olarak da değerlendirilmelidir. Özellikle insan eliyle tek tek denetlenmesi mümkün olmayan büyük veri yığınları içinde, bu tür sistemler hem hak sahiplerinin eserleri üzerindeki fiili kontrolünü güçlendirmekte hem de ihlal iddialarının tespitini ve doğrulanmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca bkz. Scott Althaus and others, *Building Legal Literacies for Text Data Mining* (University of California, Berkeley 2020) 1-2, 5-8.

⁵² Artificial Intelligence Act.

⁵³ Regulation (EU) 2023/2854 of the European Parliament and of the Council of 13 December 2023 on harmonised rules on fair access to and use of data and amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive (EU) 2020/1828 (Data Act) [2023] OJ L 2023/2854.

⁵⁴ Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) [2022] OJ L 277/1.

⁵⁵ Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (ePrivacy Directive) [2002] OJ L 201/37.

maddelerinde düzenlenen metin ve veri madenciliği istisnalarıdır.⁵⁶ Madde 3 araştırma kuruluşları ve kültürel miras kurumları lehine bilimsel araştırma amaçlı dar bir istisna öngörürken; madde 4 daha geniş bir kullanıcı çevresine hitap etmekte ancak hak sahiplerine makine okunur biçimde hakkını saklı tutma yani opt-out imkanı tanımaktadır.⁵⁷ Ne var ki bu ikili yapı üretken yapay zekanın ölçeği, amacı ve ticari niteliği dikkate alındığında yapısal olarak yetersiz kalmaktadır.⁵⁸

1. TDM ile Üretken Yapay Zeka Eğitimi Arasındaki Teknik Fark

TDM'nin işlevi, dijital materyaller üzerinde otomatik analiz teknikleri uygulayarak veri setlerinden örüntü, eğilim veya korelasyon gibi bilgi biçimlerini çıkarmaktır. Buna karşılık üretken yapay zeka eğitimi, verilerden yalnızca bilgi çıkarmayı değil, korunan içeriklerin stil, yapı ve ifade özelliklerini içselleştirerek bunlara benzer yeni içerikler üretmeyi hedeflemektedir.⁵⁹ Kısacası, TDM'nin karakteri analitik, üretken yapay zekanın karakteri ise sentetik ve ifade üreticidir.⁶⁰ Bu teknik ayırım hukuki bakımdan belirleyicidir. Zira analitik kullanım için tasarlanan bir istisnanın, sentetik ve yaratıcı yeniden üretim niteliği taşıyan süreçlere doğrudan uygulanması, istisnanın amacı ile kullanımın gerçek niteliği arasında uyumsuzluk doğurmaktadır.⁶¹

2. Üretken Yapay Zeka Eğitimi TDM Sayılır mı?

CDSM madde 4'ün lafzı ilk bakışta geniş görünse de üretken yapay zeka eğitiminin bu hükmün kapsamına otomatik olarak girdiğini söylemek güçtür.⁶² Nitekim güncel doktrinde giderek güçlenen yaklaşım, üretken yapay zeka eğitiminin TDM ile özdeşleştirilemeyeceği yönündedir.⁶³ Avrupa Parlamentosu için hazırlanan çalışma da madde 4'ün büyük ölçekli analiz önündeki sözleşmesel engelleri kaldırmak amacıyla tasarlandığını, ticari ölçekte ifade içeriklerinin özümsemesi ve yeniden üretimi için zımni bir lisans rejimi kurmak amacı taşı-

⁵⁶ Hasan Kadir Yılmaztekin, *Artificial Intelligence, Design Law and Fashion* (Routledge 2023) 121-123; Svensson (n 35) 14-21.

⁵⁷ Lucchi (n 1) 29, 32.

⁵⁸ Thomas Margoni and Martin Kretschmer, 'A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology' (2022) 71 *GRUR International* 685.

⁵⁹ Lucchi (n 1) 37-42.

⁶⁰ Rosati, 'Copyright as an Obstacle or an Enabler?' (n 32) 201-206.

⁶¹ Lucchi (n 1) 37-42.

⁶² Lucchi (n 1) 41-42.

⁶³ Eleonora Rosati, 'Copyright Exceptions and Fair Use Defences for AI Training Done for "Research" and "Learning," or the Inescapable Licensing Horizon' (2025) 16 *European Journal of Risk Regulation* 961, 961, 963-68; Artha Dermawan, 'Text and Data Mining Exceptions in the Development of Generative AI Models: What the EU Member States Could Learn from the Japanese "Nonenjoyment" Purposes?' (2024) 27 *Journal of World Intellectual Property* 44, 44-49.

madığını özellikle vurgulamaktadır.⁶⁴ Bu nedenle üretken yapay zeka eğitiminin, hukuki anlamda çoğaltma niteliği taşıyan ayrı bir kullanım olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündeki görüş kuvvet kazanmaktadır.⁶⁵

3. Opt-Out Mekanizmasının İşlevsizliği

CDSM madde 4'ün üretken yapay zeka bağlamındaki en zayıf noktalarından birisi opt-out sistemi olarak ifade edilen hak saklı tutma iradesidir. Teoride hak sahibi, eserinin veri madenciliği veya model eğitimi için kullanılmasını meta-veri, robots.txt veya benzeri makine tarafından okunabilen yöntemlerle engelleyebilir.⁶⁶ Uygulamada ise internetten trilyonlarca verinin toplandığı ve aynı içeriğin çok sayıda kopya veya varyasyon halinde dolaştığı ortamda bu mekanizma büyük ölçüde etkisiz kalmaktadır.⁶⁷ Avrupa Birliği içinde dahi opt-out sisteminin nasıl, ne zaman ve hangi teknik standartla kullanılacağı konusunda ortak bir zemin bulunmaması, hem geliştiriciler hem hak sahipleri bakımından belirsizlik yaratmaktadır. Bu nedenle opt-out, hak sahiplerine teorik bir kontrol alanı tanısa da pratikte susmanın ya da karşı çıkmamanın rıza göstermek anlamına geldiği bir yaklaşım kabullenilmiş durumdadır.⁶⁸

Kneschke v LAION davası bu bakımdan oldukça önemlidir. Hamburg Bölge Mahkemesi'nin 27 Eylül 2024 tarihli ilk derece kararı ve bu kararı onayan Hamburg Yüksek Eyalet Mahkemesi'nin 10 Aralık 2025 tarihli istinaf kararı, üretken yapay zeka eğitimi bakımından metin ve veri madenciliği istisnasının uygulanabilirliğini tartışmaya açmakla kalmamış, hak saklı tutma iradesinin hangi teknik biçimde ortaya konulması gerektiği sorununu da uyuşmazlığın merkezine taşımıştır.⁶⁹ Hamburg Yüksek Eyalet Mahkemesi'nin, hak saklı tutma beyanının kural olarak hak sahibine atfedilebileceğini ancak somut olayda bu beyanın makinece okunabilir nitelikte olmadığı için TDM istisnasının uygulanmasını engellemediğini kabul etmesi, DSM Direktifi m. 4 (3) ile öngörülen opt-out mekanizmasının hak sahipleri bakımından ne kadar kırılğan olduğunu göstermektedir.⁷⁰

⁶⁴ Lucchi (n 1) 41-42.

⁶⁵ Lucchi (n 1) 42; Rosati, 'Copyright Exceptions and Fair Use Defences for AI Training' (n 63) 968-74.

⁶⁶ Lucchi (n 1) 54-55.

⁶⁷ Rossana Ducato and Alain Strowel, 'Limitations to Text and Data Mining and Consumer Empowerment: Making the Case for a Right to "Machine Legibility"' (2019) 50 IIC 649, 649-54.

⁶⁸ Lucchi (n 1) 36-37; 54-55.

⁶⁹ Robert Kneschke v LAION eV (LG Hamburg, 310 O 227/23, 27 September 2024); Robert Kneschke v LAION eV (OLG Hamburg, 5 U 104/24, 10 December 2025).

⁷⁰ Mustafa Aksu, 'Yapay Zekanın Eğitilmesi Sürecinde Fikri Ürünlerin Kullanılmasının Yaratdığı Sorunlara Dair Genel Bir Bakış ve Hamburg Bölge Mahkemesinin LAION Kararına Dair Değerlendirmeler' in Esra Gül Dardağan Kibar and others (eds), *Prof. Dr. Ahmet M. Kılıçoğlu Armağanı* (Atılım Üniversitesi 2025) 83, 108-12.

Güncel bir gelişme olarak değinilebilecek, Yapay Zekâ Tüzüğü kapsamında genel amaçlı yapay zeka (General Purpose AI – GPAI) modeli sağlayıcılarının telif hakkı yükümlülüklerine uyumunu kolaylaştırmak amacıyla hazırlanan ve sektörel uygulama standartlarını ortaya koyan GPAI Code of Practice’in Copyright Chapter Measure 1.3 hükmü ve Komisyonun Aralık 2025 tarihli hak saklı tutma protokollerine ilişkin istişaresi, Kneschke v LAION dosyasında görünür hale gelen bu belirsizliği AB düzeyinde teknik standartlara bağlama girişimidir.⁷¹ Bununla birlikte bu girişim, izinsiz eğitim sorununu çözen bir yükümlülük olmayıp hak saklı tutma beyanlarının GPAI sağlayıcıları tarafından teknik olarak uygulanabilir hale gelmesini amaçlayan tavsiye niteliğinde ve gönüllü bir uyum aracıdır. Bu yönüyle Measure 1.3, hak sahipleri lehine önemli bir usuli güvence sağlasa da eğitim verisi olarak kullanılan eserler bakımından doğrudan bir izin, bedel veya gelir paylaşımı mekanizması kurmamaktadır.

C. İzinsiz Eğitimin Telif Hukuku Bakımından Sonuçları

Üretken yapay zeka eğitiminin telif hukuku bakımından değerlendirmesinde ilk soru, eğitim sırasında telif hakkıyla korunan eserlerin gerçekten kopyalanıp kopyalanmadığıdır. Bu soruya verilecek cevap ise büyük ölçüde olumludur. Çünkü model eğitimi, kitapların, makalelerin, görsellerin, müzik eserlerinin ve diğer içeriklerin büyük ölçekte toplanmasını, dijital ortama alınmasını, depolanmasını ve model tarafından işlenmesini gerektirir. Avrupa Parlamentosu için hazırlanan çalışmada da üretken yapay zeka eğitiminin telif hakkıyla korunan eserlerin sistematik biçimde kopyalanmasına dayandığı ve bu nedenle çoğaltma hakkı bakımından açık bir hukuki sorun yarattığı belirtilmektedir. Özellikle dil, görsel ve ses alanındaki modeller bakımından bu kullanım, korunan içeriğin ifade biçimini de kapsar. Bu sebeple eğitim faaliyeti analitik bir tarama işleminin ötesine geçerek, eserin hukuk düzeni tarafından korunan unsurlarını ekonomik üretim kapasitesine dönüştüren bir çoğaltma ve işleme pratiği haline gelir.⁷²

Korunan eserlerin model eğitiminde kullanılmasının hukuki mahiyetini değerlendirirken öncelikle bu kullanımın hangi dayanakla meşrulaştırılabildiğine bakmak gerekir. Eğer söz konusu faaliyet CDSM Direktifi’ndeki metin ve veri madenciliği istisnasının sınırları içinde kalmıyor veya hak sahibi tarafından usulüne uygun biçimde saklı tutulan haklar sebebiyle artık istisnadan yararlanmıyorsa eğitim amacıyla yapılan çoğaltmaların hukuki dayanağı ortadan kalkar.

⁷¹ European Commission, General-Purpose AI Code of Practice, Copyright Chapter (10 July 2025) measure 1.3 < https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1787 > accessed 27 July 2026; European Commission, ‘Stakeholder Consultation on AI and Copyright Compliance’ (1 December 2025) < <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/faqs/stakeholder-consultation-ai-and-copyright-compliance> > accessed 12 May 2026.

⁷² Lucchi (n 1) 29-30, 37-42; Althaus and others (n 51) 90-91.

Bu durumda eğitim sürecinde gerçekleştirilen çoğaltma, kural olarak münhasır çoğaltma hakkına müdahale niteliği taşır ve ihlal riski doğurur.⁷³

Burada üzerinde özellikle durulması gereken bir diğer husus, eğitim sırasında kullanılan eserlerin daha sonra model içinde hangi teknik formda varlığını sürdürdüğüdür. Uygulamada sıkça ileri sürülen savunmalardan biri, modelin eğitim verisini insan tarafından okunabilir bir kitap, makale, görsel veya ses kaydı biçiminde saklamadığı, bunları vektörel yahut parametrik temsillere dönüştürdüğü yönündedir. Ancak çoğaltma hakkı bakımından esas olan, korunan ifadenin bire bir aynı fiziksel görünümle muhafaza edilip edilmediği değil, eserin esaslı unsurlarının teknik bir sistem içinde yeniden kullanılabilir, işlenebilir ve çıktı üretimine elverişli hale getirilip getirilmediğidir. Eserin model ağırlıkları veya başka soyut temsiller içinde tutulması, o eserin sistemden tamamen silindiği veya hukuki ilişkinin sona erdiği anlamına gelmez. Aksine, modelin ileride benzer yahut kimi hallerde esere yaklaşan çıktılar üretebilmesi bu içselleştirme sürecine dayanır.⁷⁴ Dolayısı ile telif koruması yalnızca nihai görünür kopyaya değil korunan eserin ekonomik olarak anlamlı biçimde sisteme dahil edilmesine de ilişkindir. Eğitim sürecinde oluşturulan bu teknik temsiller, modelin eserlerden yararlanma tarzını değiştirmekte fakat yararlanmanın hukuki önemini ortadan kaldırmamaktadır.⁷⁵

Bu noktada hukuki olarak durum daha görünür hale gelmektedir. Eğer eğitim faaliyetinin dayanağı olarak ileri sürülen istisna uygulanamıyorsa veya hak sahibi opt-out yoluyla kullanım iradesini bertaraf etmişse, yapay zekanın eğitimi için yapılan çoğaltmalar bakımından lisans veya başka bir izin aranmalıdır. Böyle bir izin yoksa, hak sahibinin münhasır yetkisine müdahale söz konusu olur. Somut olayın şartlarına göre ihlalin durdurulması, içeriğin veri setlerinden çıkarılması, eğitim süreçlerinin sınırlandırılması ve tazminat talepleri gibi klasik telif hukuku sonuçları gündeme gelebilir.⁷⁶

Ancak izinsiz eğitimin tartışılan bir mesele haline gelmesinin tek sebebi münhasır hakkın ihlali değildir. Eğitim için kullanılan eserler çoğu durumda yüksek yatırım değerine sahip teknolojik sistemlerin temel girdisini oluşturmakta, buna rağmen yazar, sanatçı, besteci, fotoğrafçı veya diğer hak sahipleri eserlerinin bu şekilde kullanılmasından doğrudan gelir elde edememektedir.⁷⁷ Dolayısı ile burada asıl mesele yaratıcı piyasalardaki teşvik yapısının, eser üretme motivasyonunun aşınmasıdır.⁷⁸

⁷³ Rosati, 'Copyright Exceptions and Fair Use Defences for AI Training' (n 63) 963-74; Dermawan (n 63) 57.

⁷⁴ Stobo (n 44) 78.

⁷⁵ Lucchi (n 1) 51-54; Rosati, 'Copyright as an Obstacle or an Enabler?' (n 32) 201-06.

⁷⁶ Lucchi (n 1) 52-59.

⁷⁷ Lucchi (n 1) 76-80, 126-137; Peukert and Windisch (n 10) 889-900.

⁷⁸ Peukert and Windisch (n 10) 889-900; Lucchi (n 1) 103-110, 126-137; Dermawan (n 63) 57.

Burada bahsedilen hususlar birlikte değerlendirildiğinde, izinsiz eğitim meselesinin yalnızca teknik bir veri işleme sorunu olmadığı, telif hakkının koruma alanı, yaratıcı emeğin ekonomik değeri ve kültürel üretimin sürdürülebilirliği bakımından temel bir hukuk politikası sorunu olduğu anlaşılmaktadır.⁷⁹

D. Üye Devlet Uygulamalarında Farklılıklar

CDSM Direktifi ile metin ve veri madenciliğine ilişkin iki istisna öngörülmuş olmakla birlikte, bu düzenlemelerin Avrupa Birliği genelinde tam anlamıyla yeknesak bir uygulama yarattığını söylemek güçtür. Direktif, görünüşte uyumlaştırıcı bir işlev üstlenmektedir ancak hem metnin yapısı hem de üye devletlere bırakılan yorum alanı, uygulamada farklı sonuçlar doğurmuştur.⁸⁰ Bu farklılaşmanın en önemli nedeni, Direktif'in bazı temel kavramları açıkça tanımlamakla birlikte bunların uygulama şartlarını belirlememiş olmasıdır. Özellikle hukuka uygun erişim kavramının kapsamı, madde 4 kapsamındaki opt-out beyanının hangi teknik araçlarla geçerli biçimde açıklanacağı, sözleşmesel şartların ve teknik koruma önlemlerinin istisnalarla nasıl ilişkilendirileceği, ayrıca madencilik amacıyla oluşturulan veri setlerinin saklanması ve paylaşılması konularında tüm üye devletlerde aynı netlik bulunmamaktadır. Bu nedenle bir ülkede hukuki erişim kapsamında sayılan bir kullanım, başka bir ülkede daha tartışmalı görülebilmekte; bir platformun veya hak sahibinin kullandığı hak saklı tutma yöntemi, bir yerde yeterli kabul edilirken başka bir yerde yetersiz veya belirsiz sayılabilmektedir.⁸¹

Yine Direktif ile getirilen opt-out mekanizması ile teoride hak sahibi, eserinin madde 4 kapsamında kullanılmasını uygun biçimde saklı tutabilir. Fakat hak saklı tutma iradesi mutlaka makinece okunabilir bir teknik işaretle mi açıklanmalıdır; metadata, robots.txt, sözleşme kayıtları veya platform şartlarından hangileri yeterlidir; bu beyanın zamanlaması, yeri ve teknik görünürlüğü nasıl belirlenmelidir; hak saklı tutma iradesinin farklı veri toplama araçlarına karşı etkisi ne ölçüde kabul edilmelidir gibi soruların uygulamada ortak bir cevabı bulunmamaktadır. Bu durum da hukuki belirsizliğe neden olmaktadır.⁸²

Bu parçalı yapı, üretken yapay zeka bağlamında daha da sorunlu hale gelmektedir. Çünkü bu sistemlerin eğitimi ve kullanımı, doğası gereği, birden fazla ülkeye temas eden süreçler üzerinden ilerlemektedir. Eğitim verisi farklı ülke-

⁷⁹ Lucchi (n 1) 126-137.

⁸⁰ Lucchi (n 1) 73-76; Svensson (n 35) 43.

⁸¹ Juan-Carlos Fernández-Molina and Fernando Esteban de la Rosa, 'Copyright and Text and Data Mining: Is the Current Legislation Sufficient and Adequate?' (2024) 24 *portal: Libraries and the Academy* 653, 653-660.

⁸² Morris K Odeh, 'Copyright in the Age of Artificial Intelligence: Navigating Access to Algorithmic Training Materials and the Three-Step Test for Text and Data Mining in Nigeria' (2025) 28 *Journal of World Intellectual Property* 428, 428-34; Lucchi (n 1) 118-120; Dusollier and others (n 29) 121-122.

lerden toplanabilmekte, işleme süreci başka bir ülkede yürütülebilmekte ve nihai hizmet Avrupa Birliği'nin tamamına veya küresel pazara sunulabilmektedir. Bu durumda, aynı fiili kullanımın bir üye devlette istisna kapsamında değerlendirilip başka bir üye devlette ihlal riski doğurması hukuki güvenliği, yatırım öngörülebilirliğini ve tek pazarın işleyişini de zedelemekte ve Avrupa Birliği'nin araştırma, yenilik ve sınır aşan dijital işleyiş hedefleriyle bağdaşmamaktadır.⁸³

Bu sebeple burada asıl ihtiyaç yalnızca metin ve veri madenciliği istisnalarının nasıl uygulanacağını somutlaştırmaktır. Opt-out beyanının biçimi, hukuki erişim ölçütünün kapsamı, teknik koruma önlemleri karşısında kullanıcıların durumu, veri setlerinin denetlenebilirliği ve araştırma çıktılarının paylaşım şartları bakımından daha açık standartlar geliştirilmedikçe hukuki belirsizlik devam edecektir.⁸⁴ Bu nedenle üretken yapay zeka bağlamında TDM istisnalarının geleceği, yalnızca istisnanın kapsamının değil aynı zamanda teknik standartların ve uygulama biçimlerinin AB düzeyinde uyumlaştırılmasına bağlı görünmektedir.⁸⁵

E. Yapay Zeka Tüzüğü ile Getirilen Şeffaflık Yükümlülüğü

AB Yapay Zeka Tüzüğü, telif hakkı sorununu doğrudan çözen bir düzenleme değildir. Bununla birlikte genel amaçlı yapay zeka modellerinin eğitiminde kullanılan içeriğe ilişkin bir özet hazırlanmasını ve bunun kamuya sunulmasını zorunlu kılarak telif hukuku tartışmasına yeni bir unsur eklemektedir. Bu unsur, şeffaflık ve hesap verebilirlik yükümlülüğüdür. Başka bir deyişle Tüzük, en azından eğitim sürecinin tamamen kapalı bir alan olarak kalmasını önlemeye çalışmaktadır. Bu nedenle Tüzüğün şeffaflık sistemi, telif hukukunun yerini alan bir çözüm değil, ancak onu destekleyen usuli bir araç olarak değerlendirilebilir.⁸⁶ Nitekim hem Avrupa Parlamentosu için hazırlanan çalışmada hem de OECD raporunda, veri kökenine ilişkin şeffaflık eksikliğinin hak sahiplerinin eserlerinin kullanılıp kullanılmadığını anlamasını ve haklarını fiilen ileri sürmesini ciddi biçimde zorlaştırdığı açıkça belirtilmektedir.⁸⁷

Tüzük'ün getirdiği bu yükümlülük kapsamında sağlayıcılardan beklenen, kısaca eğitimde kullanılan içerik hakkında yeterince ayrıntılı bir özeti sunulmasıdır. Dolayısıyla Tüzük, hak sahiplerine mutlak bir görünürlük değil, ancak kısmi bir görünürlük sağlamaktadır. Bu sebeple, belirli bir eserin gerçekten kullanılıp kul-

⁸³ Thomas Margoni, 'Computational Legal Methods: Text and Data Mining in Intellectual Property Research' in Irene Calboli and Maria Lilla Montagnani (eds), *Handbook on Intellectual Property Research: Lenses, Methods, and Perspectives* (OUP 2021) 487, 487-89; Lucchi (n 1) 76; Dermawan (n 63) 57.

⁸⁴ Lucchi (n 1) 117-120; Dusollier and others (n 29) 121-122; Svensson (n 35) 43.

⁸⁵ Margoni, 'Computational Legal Methods' (n 83) 487-489.

⁸⁶ Adam Buick, 'Copyright and AI Training Data-Transparency to the Rescue?' (2025) 20 *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 182, 182-83.

⁸⁷ Lucchi (n 1) 85-89; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 18, 20.

lanılmadığını tespit etmek bakımından şeffaflık yükümlülüğü tek başına yeterli değildir.⁸⁸ Daha önemlisi, şeffaflık ile hukuka uygunluk birbirine karıştırılmamalıdır. Eğitimde kullanılan içeriğe ilişkin bir özet yayımlanmış olması, o kullanımın telif hukuku bakımından meşru olduğu anlamına gelmez.⁸⁹

Bunun yanında gelir kaybı ve karşılıksız kullanım sorunu da aynı ölçüde önemlidir. Hak sahiplerinin eserleri sistematik biçimde kullanılmakta, fakat buna karşılık çoğu durumda doğrudan bir ekonomik karşılık öngörülmemektedir. Dolayısıyla Tüzük'teki şeffaflık yükümlülüğü kullanımın görünürlüğünü artırsa bile, kullanımın ekonomik sonucunu telafi eden bir mekanizma kurmamakta, hak sahiplerinin bilgi eksikliğini kısmen azaltmakta fakat ücretlendirme eksikliğini gidermemektedir.⁹⁰ Nitekim Avrupa Birliği telif politikasının daha eski belgelerinde de, şeffaflık ile ücretlendirme arasındaki ilişkinin birlikte düşünüldüğü görülmektedir. Bu tarihsel arka plan da göstermektedir ki Avrupa Birliği hukukunda şeffaflık hiçbir zaman tek başına amaç olarak kurgulanmamış daha çok denetim, sözleşmesel denge ve gelir paylaşımı ile birlikte düşünülmüştür.⁹¹

III. ÜRETKEN YAPAY ZEKA ÇIKTILARININ TELİF HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Özgünlük ve İnsan Yaratıcılığı Ölçütü

Üretken yapay zeka çıktıların telif hukuku bakımından değerlendirilmesinde başlangıç noktası, Avrupa Birliği hukukunda eser korumasının insan kaynaklı özgünlüğe dayanmasıdır. Bu yaklaşım, telif korumasının yalnızca estetik değer veya teknik karmaşıklık üzerinden değil insanın serbest ve eser sahiplerinin tercihlerini yansıtan ifade üzerinden kurulduğu düşüncesine dayanır. Bu nedenle üretken yapay zeka tarafından ortaya konulan içeriğin hukuki statüsü belirlenirken sorulması gereken temel soru çıktının ne kadar etkileyici, ne kadar kusursuz vb. olduğu değil, hangi ölçüde insan emeğinin sonucu olduğudur.⁹²

Avrupa Parlamentosu için hazırlanan çalışma, AB hukukunun mevcut yapısı içinde tamamen makine tarafından üretilen içeriğin telif koruması dışında kaldığını, çünkü insan merkezli özgünlük ölçütünün halen temel ilke niteliğini koruduğunu açıkça belirtmektedir.⁹³ Benzer biçimde Anke Moerland da yapay zeka

⁸⁸ Lucchi (n 1) 85-87; Dusollier and others (n 29) 124-125; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 18-20.

⁸⁹ Lucchi (n 1) 37, 85-89; Dusollier and others (n 29) 121-126.

⁹⁰ Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 18-20; Dusollier and others (n 29) 121-127; Cennet Alas Şekerbay, 'Fikri Mülkiyet Hukukunda Reprografi: Karşılaştırmalı Ülke Uygulamaları Analizi' (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü 2014) 163-65.

⁹¹ European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (Commission Staff Working Document) SWD(2016) 301 final (14 September 2016) 188, 200.

⁹² Hasan Kadir Yılmaztekin, *Yapay Zekanın Eser Sahipliği* (Adalet Yayınevi 2021) 145-148; Lucchi (n 1) 91-99; Moerland (n 38) 14-15.

⁹³ Lucchi (n 1) 91-99.

teknolojilerinin kendilerinin telif veya patent korumasından yararlanmasının ayrı bir mesele olduğunu, ancak yapay zeka destekli ve yapay zeka tarafından üretilen çıktılarının korunmasının, eser sahipliği ve yaratıcılık kavramlarının insan merkezli karakteri nedeniyle çok daha tartışmalı olduğunu vurgulamaktadır.⁹⁴ Amerika Birleşik Devletleri Telif Hakkı Ofisi'nin raporu da aynı yönde, salt yapay zeka tarafından oluşturulan materyalin korunamayacağı, çünkü telif hukukunun insan unsurundan vazgeçmediği sonucuna ulaşmaktadır.⁹⁵

Bu yaklaşımın ardındaki temel gerekçe, telif hukukunun amacının makine üretimini mülkiyetleştirmek değil insan yaratıcı emeğini teşvik etmek ve ödüllendirmek olmasıdır. Eğer insan katkısından bağımsız biçimde oluşan içeriklere münhasır hak tanınırsa, telif hukukunun teşvik mantığı ile yapay üretimin maliyetsiz çoğaltılabilirliği arasında ciddi bir uyumsuzluk doğacaktır. Bu nedenle mevcut AB yaklaşımı, yalnızca eser kavramını insan yaratıcılığı ekseninde korumak bakımından değil telif koruması bulunmayan serbest kullanım alanının (kamusal alan) yapay zeka tarafından üretilen içeriklerle gereksiz biçimde daralmasını önlemek bakımından da önem taşımaktadır.⁹⁶

B. Tamamen Yapay Zeka Tarafından Üretilen İçerikler

Tamamen yapay zeka tarafından üretilen içeriklerin telif koruması dışında bırakılması, bugün hem Birlik hukukunda hem de karşılaştırmalı hukukta ağırlık kazanan yaklaşımdır.⁹⁷ Bu yaklaşımın temeli telif hakkının koruma mantığının esasen insanın yaratıcı katkısına dayanmasıdır.⁹⁸ Bilindiği üzere, telif hukuku herhangi bir içeriği yalnızca yeni, etkileyici veya ekonomik olarak değerli olduğu için korumaz. Koruma, kural olarak, insanın özgün ve hususi tercihlerini yansıtan ifade biçimi üzerinde doğar.⁹⁹ Bu nedenle, insan katkısının hiç bulunmadığı veya insanın nihai ifade üzerinde hukuken anlamlı sayılabilecek bir yaratıcı denetim kurmadığı durumlarda bir eser ve buna bağlı münhasır hak iddiası da ortaya çıkmaz.

Bu çerçevede, yapay zeka sistemi tarafından otonom biçimde üretilen metinler, görseller, müzik eserleri ve benzeri içerikler kural olarak telif korumasından yararlanamaz.¹⁰⁰ Bu türden içeriklerin hukuki rejimi, insan yaratımına tanınan klasik telif korumasından farklıdır. Burada belirleyici olan husus; bir insanın sistemi başlatmış, genel talimat vermiş veya ortaya çıkan sonucu seçmiş olması

⁹⁴ Moerland (n 38) 3-4; Abdulbaki Türkmenoğlu, 'Copyright Authorship in the Age of AI: Creativity Can Be Coded' (2023) 1(2) *The Boğaziçi Law Review* 232, 234-44.

⁹⁵ US Copyright Office (n 8) iii.

⁹⁶ Lucchi (n 1) 96-99; US Copyright Office (n 8) iii.

⁹⁷ US Copyright Office (n 8) ii-iii; Lucchi (n 1) 8-10.

⁹⁸ Anke Moerland (n 38) 9-16

⁹⁹ Yılmaztekin, Yapay Zekanın Eser Sahipliği (n 92) 217-52.

¹⁰⁰ Lucchi (n 1) 91-99.

değil insanın nihai ifade üzerindeki korumaya konu unsurları belirleyecek yoğunlukta bir katkı sunmuş olmasıdır.¹⁰¹ Sadece sistemi çalıştırmak, genel komut vermek veya üretilen sonucu pasif biçimde kabul etmek çoğu durumda eser sahipliği için yeterli görülmemektedir.¹⁰²

Bu sonucun pratikteki karşılığı önemlidir. Öncelikle, yapay zeka çıktıları üzerindeki tekelleşen kontrol taleplerini sınırlar ve birkaç büyük model sağlayıcısının seri biçimde üretilmiş içeriği hakla çevreleyerek pazar avantajı elde etmesini zorlaştırır. İkinci olarak, insan yaratıcı emeğinin hukuki değerini merkezde tutmaya devam eder.¹⁰³ Üçüncü olarak, yeni bir sui generis koruma kategorisi oluşturulmadıkça yapay üretimin kendisinin değil ancak onunla bağlantılı özgün insan katkılarının korunabileceği yönünde daha net bir yaklaşım sağlar.¹⁰⁴ Bununla birlikte, burada iki farklı mesele birbirine karıştırılmamalıdır. Koruma yokluğu ile ihlal yokluğu aynı şey değildir. Nitekim üretken yapay zeka tarafından oluşturulan bir çıktı, kendisi bağımsız biçimde telif korumasından yararlanmasa bile üçüncü bir kişiye ait eserde korunan ifade unsurlarını yeniden üretiyor, onlara aşırı ölçüde benziyor veya onları ayırt edilemeyecek ölçüde yansıtıyorsa, bu durumda telif hakkı ihlali gündeme gelebilir.¹⁰⁵

Bu ayırım özellikle müzik, görsel sanatlar ve görsel-işitsel alan bakımından önemlidir. Zira bu alanlarda çıktı, kimi zaman belirli bir eserin melodik yapısına, kompozisyonuna, sahne düzenine veya ayırt edici ifade özelliklerine kayda değer ölçüde benzeyebilmektedir.¹⁰⁶ Böyle durumlarda tartışılması gereken şey, yapay zeka çıktısının kendi başına korunup korunmadığı değil, önceki eserde korunan ifade unsurlarını ne ölçüde yeniden ürettiğidir.¹⁰⁷ Dolayısıyla uygulamada yapılması gereken, bir yandan yapay zeka çıktısının telif korumasından yararlanıp yararlanmadığını, diğer yandan ise bu çıktının önceki eserlerle olan benzerlik düzeyinin ihlal oluşturacak ölçüye ulaşp ulaşmadığını ayrı ayrı değerlendirmektir.¹⁰⁸ Nitekim üretken yapay zeka çağında telif hukukunun kavramsal tutarlılığı büyük ölçüde bu ayırımın korunmasına bağlıdır.¹⁰⁹

¹⁰¹ US Copyright Office (n 8) 18-28.

¹⁰² US Copyright Office (n 8) 26-27; Yılmaztekin, *Yapay Zekanın Eser Sahipliği* (n 92) s. 232-52; Lucchi (n 1) 91-93; Tyagi (n 20) 563-64.

¹⁰³ Rupasinghe (n 26) 62-73; Moerland (n 38) 14-18.

¹⁰⁴ Lucchi (n 1) 96-99; US Copyright Office (n 8) 32-41.

¹⁰⁵ Enochson (n 26) 39-40; Lucchi (n 1) 106-109.

¹⁰⁶ Baraybar-Fernández, Arrufat-Martín and Díaz Díaz (eds) (n 26) v-vi, 63-81.

¹⁰⁷ Enochson (n 26) 32-43.

¹⁰⁸ US Copyright Office (n 8) 26-27, 41; Lucchi (n 1) 106-109.

¹⁰⁹ Lucchi (n 1) 106-10; Craig Vear and Fabrizio Poltronieri (eds), *The Language of Creative AI: Practices, Aesthetics and Structures* (Springer 2022) vii-viii, xi-xv.

C. Yapay Zeka Destekli İçerikler ile Yapay Zeka Tarafından Üretilen İçerikler Arasındaki Ayırım

Üretken yapay zeka bağlamında telif hukukunun karşılaştığı en güç meselelerden birisi yapay zekanın yalnızca yaratıcı süreci desteklediği durumlarla, ortaya çıkan içeriğin esasen sistem tarafından belirlendiği durumların nasıl ayırt edileceğidir.¹¹⁰ Sorunun ağırlık merkezi, teknolojinin kullanılmış olmasında değil nihai ifade üzerinde kimin yaratıcı belirleyiciliğe sahip olduğunun tespit edilmesindedir. Bu nedenle, bugün giderek yerleşen yaklaşım, korumanın aracın niteliğine değil insanın nihai ifade üzerindeki yaratıcı katkısının yoğunluğuna, niteliğine ve sonuç üzerindeki belirleyiciliğine bağlanması gerektiği yönündedir.¹¹¹

Bu ayırım, eser sahipliği sıfatının kime ait olduğu, özgünlüğün hangi insan katkısı düzeyinde ortaya çıktığı ve yaratıcı sürecin bireysel ifade boyutunun nasıl korunacağı gibi telif hukukunun temel sorularını yeniden gündeme getirmektedir. Bu yönüyle yapay zeka destekli yaratım, sadece yeni bir araç kullanımını değil, telif hukukunun eser, eser sahibi ve özgünlük kavramlarını sınavan daha derin bir dönüşümü ifade etmektedir.¹¹² Yılmaztekin'in de isabetle vurguladığı üzere, burada genel ve tek tip bir sonuç önermek mümkün değildir. Değerlendirme, her somut ürün bakımından insanın yaratıcı katkısının gerçekten mevcut olup olmadığına göre yapılmalıdır.¹¹³

1. İnsan Denetimi Ölçütü

Yapay zeka destekli içerik ile yapay zeka tarafından üretilen içerik arasındaki ayırımın merkezinde, insanın çıktı üzerindeki denetimi yer alır. Burada sorulması gereken temel soru, insanın ortaya çıkan içeriğin ifade unsurlarını gerçekten yönlendirmiş, seçmiş, düzenlemiş veya dönüştürmüş olup olmadığıdır. Eğer insanın rolü yalnızca sistemi başlatmak, genel içerikli bir istem vermek ve ortaya çıkan ilk sonucu büyük ölçüde olduğu gibi kabul etmekten ibaretse, çoğu durumda nihai ifade üzerindeki yaratıcı belirleyicilikten söz etmek güçleşir.¹¹⁴

Avrupa Parlamentosu için hazırlanan çalışmada bu ayırım açık biçimde ifade edilmektedir. Söz konusu çalışmaya göre, yapay zekanın bir araç olarak işlev gördüğü ve insanın çıktı üzerindeki ifade unsurlarını yönlendirdiği durumlarda koruma imkanı somut olayın özelliklerine göre devam edebilir. Buna karşılık anlamlı insan müdahalesi bulunmayan, asıl ifade örgüsünün sistem tarafından kurulduğu durumlarda koruma ihtimali zayıflar.¹¹⁵ Aynı yaklaşım ABD Telif Hak-

¹¹⁰ Lucchi (n 1) 94–100; Yılmaztekin, Yapay Zekanın Eser Sahipliği (n 92) 275–80.

¹¹¹ Moerland (n 38).

¹¹² Vear ve Poltronieri (n 109) xi-xv.; Rupasinghe (n 26) 75-76.

¹¹³ Yılmaztekin, Yapay Zekanın Eser Sahipliği (n 92) 288

¹¹⁴ US Copyright Office (n 8) 18-24.

¹¹⁵ Lucchi (n 1) 100–01.

ları Ofisi raporunda da görülmektedir. Rapor, özellikle genel amaçlı sistemler bakımından, istemlerin tek başına yeterli yaratıcı kontrol oluşturmadığını, çünkü kelime seçimi, kompozisyon, anlatım biçimi ve ifade ayrıntıları üzerinde belirleyici tercihleri çoğu zaman sistemin yaptığını belirtmektedir.¹¹⁶

Bu nedenle, hususiyet daha teknik ifade ile yaratıcı kontrol ölçütü niceliksel değil, niteliksel bir ölçüttür. Sorun, insanın sürece kaç defa müdahale ettiği değil, müdahalenin nihai ifade biçimini gerçekten şekillendirip şekillendirmediğidir. İnsan, çok sayıda çıktı arasından yaratıcı seçimler yapıyor, bunları belirli bir kavramsal bütünlük içinde bir araya getiriyor, yeniden yazıyor, yeniden kurguluyor veya sistem çıktısını özgün insan malzemesiyle anlamlı biçimde dönüştürüyorsa, bu durumda yapay zeka artık yaratıcı özne değil, gelişmiş bir araç olarak işlev görmektedir. Bu bakımdan yaratıcı kontrol testi, salt kullanım fiilini değil ifade üzerindeki insan iradesinin yoğunluğunu araştırır.¹¹⁷

Yılmaztekin'in vardığı sonuç da bu yaklaşım ile uyumludur. Ona göre, her ne kadar fikrin icrası aşamasında yapay zeka bazı durumlarda baskın bir rol üstlense de tasarlama ve düzeltme aşamalarında insanın yaratıcı katkısı belirleyici olabilir. Dolayısıyla eser niteliği, süreç boyunca insanın yaratıcı katkısının gerçekten bulunup bulunmadığına göre somut olay bazında değerlendirilmelidir.¹¹⁸ Bu görüş, özellikle üretimin birden fazla aşamaya yayıldığı ve insanın sadece başlangıçta değil, seçme, eleme, düzeltme ve yeniden yapılandırma safhalarında da etkili olduğu durumlarda önem taşımaktadır.

2. İnsan Katkısının Ölçütü

Nihai çıktı üzerindeki insan katkısının yoğunluğu, soyut ve tek tip bir formül ile değil somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Çünkü yapay zeka destekli yaratım, yeknesak bir üretim modeli sunmamaktadır. Bazı durumlarda insan katkısı yalnızca komut vermek ve ortaya çıkan seçeneklerden birini seçmekle sınırlı kalırken, bazı durumlarda insan, sistemin ürettiği ham malzemeyi esaslı biçimde dönüştürmekte, yeniden düzenlemekte ve kişisel üslubunu yansıtan nihai bir ifade biçimi kurmaktadır.¹¹⁹ Bu nedenle hukuki değerlendirme, insanın süreçte bulunup bulunmadığına değil insanın nihai ifade biçimine özgün ve ayırt edilebilir bir katkı sunup sunmadığına odaklanmalıdır.¹²⁰

Avrupa Parlamentosu çalışması seçme, eleme, birleştirme, yeniden yazma ve estetik yapılandırma gibi faaliyetlerin özgünlük analizinde dikkate alınması gerek-

¹¹⁶ US Copyright Office (n 8) 26-27.

¹¹⁷ US Copyright Office (n 8) 22-28; Moerland (n 38) 14-16.

¹¹⁸ Yılmaztekin, Yapay Zekanın Eser Sahipliği (n 92) 288.

¹¹⁹ US Copyright Office (n 8) 22-28.

¹²⁰ Başak Karmutoğlu, 'Telif Hakkında Orijinallik Ölçütü ve Bunun Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Eserler Açısından Değerlendirilmesi' (2025) 2 *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1655, 1657ff.

tiğini belirtmektedir.¹²¹ ABD Telif Hakları Ofisi de yaratıcı seçim, koordinasyon, düzenleme veya değişiklik yoluyla insan katkısının çıktı üzerinde algılanabilir hale geldiği ölçüde korumanın mümkün olabileceğini kabul etmektedir.¹²² Demek ki koruma, üretim zincirinin herhangi bir noktasında insanın bulunmasına değil insanın nihai ifade üzerinde hukuken anlamlı bir iz bırakmasına bağlanmaktadır.

Bu ayrımın özellikle gri alanlarda önem kazandığı görülmektedir. Çok ayrıntılı istemler verilmiş olması kendi başına, her zaman yeterli insan katkısı anlamına gelmez. Çünkü ayrıntılı istem ile nihai ifade üzerindeki yaratıcı belirleyicilik aynı şey değildir.¹²³ Buna karşılık, çok sayıda çıktının içinden seçme yapılması, bunların bir kompozisyon içinde yeniden kurgulanması, sistemce üretilen unsurların insan tarafından yoğun biçimde düzenlenmesi veya özgün insan içeriğiyle bütünleştirilmesi insan katkısını hukuken daha görünür hale getirebilir.¹²⁴ Bu sebeple, istem mühendisliği ile sonradan gerçekleştirilen kapsamlı redaksiyon ve yaratıcı yeniden yapılandırma arasında hukuk bakımından önemli bir fark vardır.

Bu fark özellikle müzik, görsel sanatlar ve görsel-isitsel üretim alanlarında daha belirgin hale gelmektedir. Çünkü bu alanlarda yapay zeka çoğu zaman nihai eser değil varyasyon, taslak, örnek veya ham malzeme üretmektedir. Estetik bütünlüğü kuran, unsurları bir araya getiren ve anlatı çizgisini tayin eden ise çoğu durumda insan olmaktadır.¹²⁵ Enochson da müzik alanı bakımından benzer bir ayrım kurmakta, küçük ölçüde sonradan müdahale ile çok sayıda sistem çıktısının yaratıcı biçimde seçilip yeniden kurgulanmasını birbirinden ayırmaktadır.¹²⁶ Rupasinghe ise, özellikle müzik sektöründe insan katkısının görünürlüğünün ve yaratıcı belirleyiciliğinin hem telif koruması hem de etik meşruiyet bakımından merkezi olduğunu vurgulamaktadır.¹²⁷

Bu nedenle, yapay zeka destekli içerik ile yapay zeka tarafından üretilen içerik arasındaki sınır, kimin başlattığı sorusundan çok, kimin biçim verdiği sorusuyla çizilmelidir. Telif koruması, insanın yaratıcı katkısının gerçek, ayırt edilebilir ve nihai ifade üzerinde etkili olduğu durumlara bağlanmalıdır. Bu bakımdan korunması gereken şey, sistemin teknik kapasitesi değil, o kapasiteyi kendi fikri ve estetik tercihleri doğrultusunda kullanan insanın katkısıdır. Böyle bir yaklaşım, hem insan merkezli eser anlayışını korur hem de yapay zeka ile işbirliği içinde

¹²¹ Lucchi (n 1) 100–01.

¹²² US Copyright Office (n 8) iii, 22–28.

¹²³ US Copyright Office (n 8) 18–24.

¹²⁴ Lucchi (n 1) 100–01.

¹²⁵ Baraybar-Fernández, Arrufat-Martín and Díaz Díaz (n 26) 63–81.

¹²⁶ Enochson (n 26) 32–43.

¹²⁷ Rupasinghe (n 26) 62–73.

ortaya çıkan yaratım biçimlerini bütünüyle koruma dışında bırakmadan daha dengeli bir çözüm sunar.¹²⁸

D. Yapay Zeka Çıktılarında İhlal İhtimali

Yukarıda da açıklandığı üzere yapay zeka çıktılarının telif koruması dışında kalması, onların mevcut eserleri ihlal etmeyeceği anlamına gelmez. Bu nedenle çıktı tarafında asıl hukuki mesele koruma değil ihlal ihtimalidir.¹²⁹ Özellikle üretken yapay zeka modellerinin eğitim verisindeki eserlerin belirgin bölümlerini yeniden üretmesi, korunan ifade unsurlarını önemli ölçüde yansıtmaması veya belirli eserlerin kompozisyonunu neredeyse aynı biçimde taklit etmesi halinde klasik telif ihlali sorunları gündeme gelir.¹³⁰ Başka bir ifadeyle, üretken yapay zeka bakımından çıktı sorunu, çoğu zaman eser sahipliğinden önce başkasına ait hakkın ihlal edilip edilmediği sorusunu ortaya çıkarmaktadır.¹³¹

1. Doğrudan Kopyalama ve Yeniden Üretim

İhlalin en açık biçimi, modelin eğitim verisinde yer alan içeriği doğrudan veya ona çok yakın bir biçimde yeniden üretmesidir. Bu durumda tartışma, benzerlik düzeyinin ne kadar yüksek olduğu değil korunan içeriğin esasen tekrar edilip edilmediği üzerinde yoğunlaşır. Avrupa Parlamentosu çalışması, yapay zeka sistemlerinin zaman zaman eğitim korpusundan uzun metin parçalarını, ayırt edici görselleri veya belirli kompozisyonları yeniden ortaya çıkarabildiğini belirtmektedir.¹³² Bu tür durumlarda, çıktının bağımsız bir yaratım olup olmadığına ilişkin savunma zayıflar. Çünkü mesele artık soyut bir esinlenme değil korunan ifadenin tekrar görünür hale gelmesidir. Aynı şekilde, ihlal ve uygulama boyutunu inceleyen EUIPO çalışması da yapay zeka araçlarının bazı bağlamlarda filigranları, logoları veya içerik işaretlerini kaldırarak veya değiştirerek yetkisiz çoğaltmayı kolaylaştırabildiğini göstermektedir. Bu tespit, yapay zeka çıktılarındaki doğrudan yeniden üretim ihtimalinin pratik bir sorun olduğunu da ortaya koymaktadır.¹³³ ABD’de ve Birleşik Krallık’ta açılan bazı davalarda da görsel çıktılarda filigran benzeri izlerin veya belirli eserlerden türemiş gibi görünen öğelerin bulunması, bu ihtimalin somut göstergesi olarak ileri sürülmektedir.¹³⁴

Bu nedenle, özellikle metin, görsel ve müzik alanlarında, çıktıdaki bazı unsurların eğitim verisinden doğrudan mı geldiği yoksa yalnızca genel bir benzerlik mi taşıdığı dikkatle ayrılmalıdır. Metinde uzun bir pasajın neredeyse aynen tekrar

¹²⁸ Vear and Poltronieri (n 109) xi-xv; Yılmaztekin, Yapay Zekanın Eser Sahipliği (n 92) 288.

¹²⁹ Lucchi (n 1) 106-110.

¹³⁰ EUIPO (n 40) 97-117.

¹³¹ Enochson (n 26) 32-43.

¹³² Lucchi (n 1) 106-10.

¹³³ EUIPO (n 40) 109-10.

¹³⁴ EUIPO (n 40) 97-117.

edilmesi, görselde özgün ve ayırt edici kompozisyon unsurlarının büyük ölçüde korunması veya müzikte bir bölümün doğrudan tanınabilecek ölçüde yeniden üretilmesi halinde ihlal değerlendirmesi çok daha ağır basar. Böyle bir durumda hukuki tartışma artık benzerlik değil, doğrudan çoğaltma veya yeniden üretim üzerinedir.¹³⁵

2. Esaslı Benzerlik Sorunu

Çıktı birebir kopya içermese de eğitim verisindeki bir eserin korunan ifade unsurlarını esaslı ölçüde taşıyorsa ihlal tartışması yine ortaya çıkabilir.¹³⁶ Burada odak noktası, genel bir stil veya fikir benzerliği değildir. İncelenmesi gereken husus, önceki eserde yer alan özgün seçimlerin çıktıda ne ölçüde yeniden tezahür ettiğidir. Bu sebeple değerlendirme, yalnızca aynı konuda bir içerik daha üretilmiş olup olmadığına değil, önceki eserin yaratıcı örgüsünün, seçiminin, düzeninin ve ifade biçiminin ne ölçüde yansıtıldığına yönelmelidir. Avrupa Parlamentosu çalışması da çıktı tarafındaki hukuki riski tam bu noktada konumlandırmaktadır.¹³⁷

Müzik alanında bu sorun daha belirgindir. Çünkü melodik yapı, armonik ilerleme, ritmik düzen ve ses örgüsünün belirli birleşimleri, salt fikir düzeyini aşarak korunan ifade alanına yaklaşabilir. Enochson'un çalışması yapay zeka ile üretilen müzik bakımından, yalnızca genel tarz yakınlığının değil belirli müzikal unsurların bir araya geliş biçiminin de değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Başka bir anlatımla, tek tek notalar veya soyut müzik fikri korunmaz. Fakat belirli bir eserdeki ayırt edici özgün kombinasyon korunabilir. Benzer şekilde görsel alanda da kompozisyon, kadraj, renk dağılımı, figür yerleşimi ve özgün görsel örgü; metin alanında ise anlatım düzeni, ifade zinciri ve ayırt edici dilsel yapı önem taşır. Bu nedenle esaslı benzerlik incelemesi, yüzeysel bir benzerlik arayışı değil korunan özgün seçimlerin yeniden ortaya çıkıp çıkmadığını anlamaya yönelik nitelikli bir değerlendirme olmalıdır.¹³⁸

Bu sebeple, yapay zeka çıktılarında ihlal incelemesi yapılırken birebir kopya söz konusu değilse ihlal de yoktur gibi basit bir sonuca gidilemez. Çoğu uyumsuzlukta asıl mesele, çıktının önceki eseri doğrudan kopyalayıp kopyalamadığı değil, onun korunan unsurlarını belirlenebilir ölçüde kullanıp kullanmadığı yani klasik anlamda telif hukukunun esaslı benzerlik ölçütünün gerçekleşip gerçekleşmediğidir.¹³⁹

3. Stil Taklidi ve Telif Korumasının Sınırları

Yapay zeka çıktıları bakımından en tartışmalı alanlardan biri stil taklididir. Genel kabul, bir sanatçının tarzının veya estetik üslubunun tek başına telif ko-

¹³⁵ Enochson (n 26) 39-40; Lucchi (n 1) 106.

¹³⁶ Enochson (n 26) 4-5, 7-9, 39-40.

¹³⁷ Lucchi (n 1) 106-09.

¹³⁸ Enochson (n 26) 32-43; Baraybar-Fernández, Arrufat-Martín and Díaz Díaz (n 26) 63-81.

¹³⁹ Enochson (n 26) 39-40.

ruması altında olmadığı yönündedir.¹⁴⁰ Bu nedenle belirli bir sanatçının, yazarın veya müzisyenin tarzında içerik üretilmesi, her durumda otomatik olarak telif ihlali sonucunu doğurmaz.¹⁴¹ Çünkü telif hukuku, soyut estetik etkiyi veya genel üslubu değil somutlaşmış ifade biçimini korur. Ancak bu tespit, stil taklidinin hukuk bakımından tümüyle önemsiz olduğu anlamına da gelmez. Asıl sorun, stil taklidinin bazen korunan ifade unsurlarına aşırı yaklaşması, bazen de telif hukukunun dışında kalan başka hukuki talepleri gündeme getirmesidir.¹⁴²

Özellikle kamuya mal olmuş sanatçılar, ses sanatçıları veya görsel üslubu çok ayırt edici kişiler bakımından stil taklidi, telif hukukunun ötesine taşan sorunlar yaratabilir.¹⁴³ Bu durumda kişilik hakkı, haksız rekabet, itibar sömürüsü vb. talepler gündeme gelebilir. Avrupa Parlamentosu çalışması, çıktıların yaratıcı piyasalar üzerindeki etkisini değerlendirirken bu tür taklitlerin yalnızca eser koruması bakımından değil yaratıcı emeğin ekonomik değeri ve pazar dengesi bakımından da ciddi sonuçlar doğurabileceğini vurgulamaktadır. Görsel-işitsel sektör üzerine yapılan çalışma da stil ve görünümün sistematik biçimde taklit edilmesinin yaratıcı alanlarda ikame ve piyasa aşınması sorunları doğurabileceğini göstermektedir. Bu nedenle stil taklidi, telif korumasının sınırları içinde her zaman ihlal sayılmasa da hukuk düzeni bakımından önemli bir etkidir.¹⁴⁴

Yapay zeka çıktılarında ihlal ihtimali üç ayrı düzlemde değerlendirilmelidir. İlki doğrudan kopyalama veya yeniden üretimdir. İkincisi korunan ifade unsurlarının esaslı ölçüde yeniden ortaya çıkmasına dayanan benzerliktir. Üçüncüsü ise, telif hukukunun dar sınırlarını aşarak haksız rekabet, kişilik hakkı veya itibar sömürüsü gibi alanlara taşabilen stil taklididir. Bu üçü birbirine karıştırılmadan incelendiğinde, üretken yapay zeka çıktıların hukuki değerlendirmesi daha açık ve daha tutarlı bir zemine oturacaktır. Çünkü burada asıl mesele, yapay zeka çıktısının yeni olup olmaması değil başkasına ait korunan ifade alanına ne ölçüde nüfuz ettiğidir.¹⁴⁵

E. Çıktılardan Doğan Sorumluluk Rejimi

Yapay zeka kaynaklı çıktılarda sorumluluk tek elde toplanmamaktadır; kullanıcı, sağlayıcı ve platform arasında katmanlı bir yapı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle burada, klasik anlamda tek failli bir ihlal şemasından çok, kullanıcının, sağlayıcının ve çıktının dolaşıma girdiği platformun rolüne göre değişen çok

¹⁴⁰ Lucchi (n 1) 106-110.

¹⁴¹ Enochson (n 26) 35-36.

¹⁴² Lucchi (n 1) 106-109; Enochson (n 26) 35-40.

¹⁴³ Tiedrich, Perset and Esposito (n 4) 27-28.

¹⁴⁴ Lucchi (n 1) 127; Baraybar-Fernández, Arrufat-Martín and Díaz Díaz (n 26) 63-81.

¹⁴⁵ Lucchi (n 1) 127; EUIPO (n 40) 109-10.

katmanlı bir sorumluluk yapısı vardır.¹⁴⁶ Özellikle üretken sistemlerin çıktıları bakımından mesele yalnızca kimin ilk komutu verdiği değil korunan içeriğin yeniden üretilmesine kimin hangi ölçüde sebep olduğu sorusudur.¹⁴⁷

Burada yapılması gereken, korunan eserin veya korunan ifade unsurlarının çoğaltılması, yeniden üretilmesi, umuma iletilmesi ya da ekonomik dolaşıma sokulması sonucunu doğuran fiile hangi aktörün ne ölçüde katkıda bulunduğunu ayrı ayrı tespit etmektir.¹⁴⁸ Bu nedenle yapay zeka çıktılarından doğan telif hakkı ihtilaflarında; kullanıcının, sağlayıcının ve içeriğin dolaşıma girdiği platformun konumu birlikte değerlendirilmelidir.¹⁴⁹ Somut olayın özelliklerine göre bu aktörlerden biri daha ağır bir sorumluluk taşıyabilir. Örneğin modelin öngörülebilir şekilde ihlalli çıktı üretmeye elverişli biçimde tasarlanması, veri seçiminin açık biçimde riskli olması veya filtreleme önlemlerinin kasıtlı biçimde yetersiz bırakılması durumunda sağlayıcının sorumluluğu artabilir.¹⁵⁰ Müzik endüstrisine odaklanan güncel çalışmalar yapay zeka destekli üretimde eser sahipliği ve sorumluluk kategorilerinin giderek daha belirsiz hale geldiğini göstermektedir.¹⁵¹

1. Kullanıcının Sorumluluğu

Kullanıcı, ihlalli çıktıyı talep eden, düzenleyen, paylaşan veya ticarileştiren kişi olarak en görünür sorumluluk aktörüdür. Özellikle belirli ve bilerek yönlendirilmiş istemlerle telifli içeriklerin yeniden üretiminin amaçlandığı durumlarda, klasik doğrudan ihlal mantığıyla sorumluluk kurulabilir.¹⁵² Bu gibi hallerde kullanıcı, korunan içeriğin yeniden üretilmesini bilinçli biçimde yönlendiren kişi olarak doğrudan ihlal mantığına en çok yaklaşan aktör haline gelir.¹⁵³

Kullanıcının sorumluluğu sadece istem verme anıyla da sınırlı değildir. Kullanıcı, sistem tarafından üretilen çıktıyı seçip yayıyor, ticari dolaşıma sokuyor, reklam veya abonelik geliriyle ilişkilendiriyor ya da başka bir ekonomik faaliyetin parçası haline getiriyorsa ihlalin hukuki ağırlığı artabilir.¹⁵⁴ Bu sebeple kullanıcı bakımından değerlendirme yapılırken yalnızca üretim anındaki talimatlar değil çıktı üzerindeki sonraki tasarruflar da dikkate alınmalıdır.¹⁵⁵

¹⁴⁶ Lucchi (n 1) 106-110.

¹⁴⁷ EUIPO (n 40) 106-116; Rupasinghe (n 26) 62-73.

¹⁴⁸ Yılmaztekin, *Yapay Zekanın Eser Sahipliği* (n 92) 232-43; European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (n 91) 21-22.

¹⁴⁹ Rupasinghe (n 26) 62-73.

¹⁵⁰ EUIPO (n 40) 104-117.

¹⁵¹ Rupasinghe (n 26) 62-73.

¹⁵² Lucchi (n 1) 106-110; Enochson (n 26) 39-40.

¹⁵³ Yılmaztekin, *Yapay Zekanın Eser Sahipliği* (n 92) 232-43.

¹⁵⁴ EUIPO (n 40) 113-114; Lucchi (n 1) 108-09.

¹⁵⁵ EUIPO (n 40) 113-114.

2. Geliştiricinin ve Sağlayıcının Sorumluluğu

Sağlayıcının sorumluluğu, modelin tasarımı, eğitimi, yapılandırılması ve güvenlik tedbirleriyle yakından bağlantılıdır.¹⁵⁶ Her ihlalli çıktı kendiliğinden sağlayıcının doğrudan sorumluluğunu doğurmaz. Bununla birlikte, modelin korunan içeriği yeniden üretmeye elverişli biçimde tasarlanması, eğitim verisinin açıkça izinsiz ve yüksek riskli kaynaklara dayanması veya belirli tür ihlallerin öngörülebilir olmasına rağmen yeterli teknik önlemlerin alınmaması halinde sağlayıcının sorumluluğu ciddi biçimde tartışılabilir.¹⁵⁷

Bu noktada özellikle iki husus önem taşır. Birincisi, modelin hangi veri kümeleriyle eğitildiği ve bu veri kümelerinin hukuki niteliğidir. Eğer model, korunan eserleri gerekli izin veya uygun hukuki dayanak olmadan içeren veri kümeleriyle eğitilmişse, sağlayıcı daha çıktı aşamasına gelmeden, eğitim aşamasındaki kullanım sebebiyle ayrı bir sorumluluk riski altına girmiş olabilir.¹⁵⁸ İkincisi, sağlayıcının korunan içeriklerin yeniden üretimini, çoğaltılmasını azaltmak için kurduğu filtreleme ve güvenlik tedbirlerinin yeterliliğidir. Korunan karakterlerin, belirli eserlerin veya ayırt edici görsellerin tekrar üretilmesini azaltabilecek teknik önlemlerin bilinçli biçimde yetersiz bırakılması, sağlayıcının sorumluluğunu artırabilir.¹⁵⁹

Bu nedenle sağlayıcının sorumluluğu, yalnızca sistemi piyasaya sunmuş olmasından değil öngörülebilir ihlaller karşısında gerekli özeni gösterip göstermediğinden hareketle değerlendirilmelidir. Nitekim güncel müzik endüstrisi literatürü de yapay zeka destekli üretimde eser sahipliği, hak sahipliği ve sorumluluk sınırlarının giderek bulanıklaştığını ve bu nedenle tüm yükün otomatik olarak son kullanıcıya yüklenmesinin her olayda isabetli olmayacağını göstermektedir.¹⁶⁰

3. Platformların Sorumluluğu

Üretken yapay zeka ile oluşturulan çıktılar çoğu kez platformlar aracılığıyla yayıldığı, erişilebilir kılındığı, yeniden yüklendiği ve ekonomik dolaşıma sokulduğu için çıktı kaynaklı telif hakkı ihlallerinin fiili etkisi büyük ölçüde platformlarda görünür hale gelmektedir.¹⁶¹ Burada platformların konumu, yalnızca teknik

¹⁵⁶ Lucchi (n 1) 106-110; EUIPO (n 40) 104-117; Lucchi (n 1) 108-109; European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (n 91) 21-22.

¹⁵⁷ Lucchi (n 1) 108-109; EUIPO (n 40) 112-113.

¹⁵⁸ Yılmaztekin, *Yapay Zekanın Eser Sahipliği* (n 92) 232-43.

¹⁵⁹ EUIPO (n 40) 112-113; European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (n 91) 21-22.

¹⁶⁰ Rupasinghe (n 26) 53-54, 62-73.

¹⁶¹ Danny Friedmann, 'A Digital Single Market, First Stop to the Metaverse: Counterlife of Copyright Protection Wanted' in Klaus Mathis and Avishalom Tor (eds), *Law and Economics of the Digital Transformation* (Springer 2023) 137, 147-148; Andrea Katalin Tóth, 'Algorithmic Copyright Enforcement and AI: Issues and Potential Solutions, Through the Lens of Text and Data Mining' (2019) 13 *Masaryk University Journal of Law and Technology* 361, 367.

barındırma hizmeti sunup sunmadıkları sorusuna indirgenemez.¹⁶² Platformların sorumluluğu, kural olarak genel telif hakkı ihlali, aracı hizmet sağlayıcı sorumluluğu ve çevrimiçi içerik paylaşım hizmetlerine ilişkin kurallar çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Bu noktada platformlara ilişkin değerlendirme, yapay zeka çıktısından doğan sorumluluğu genişletmek için değil ihlale konu çıktının hangi aşamada ve hangi aktörler aracılığıyla hukuki sonuç doğurduğunu belirlemek için gereklidir. Bir yapay zeka çıktısının yalnızca kullanıcının kişisel alanında kalması ile aynı çıktının sosyal medya platformuna, stok görsel pazarına, video paylaşım hizmetine, müzik platformuna veya çevrimiçi pazar yerine yüklenmesi aynı hukuki sonucu doğurmaz. Özellikle içerik paylaşımına dayalı çevrimiçi hizmetlerde dijital hizmet sağlayıcılarının lisans alma, yasa dışı içerikleri tespit etme, bildirim üzerine içeriği kaldırma ve tekrar yüklemeleri azaltma yönündeki yükümlülükleri yapay zeka kaynaklı çıktılar bakımından da önem taşımaktadır.¹⁶³ Bununla birlikte platform sorumluluğu ifade özgürlüğü ve aşırı filtreleme riskleriyle dengelenmek zorundadır. Bu yüzden çıktı kaynaklı ihlallerde en isabetli yaklaşım kullanıcı, sağlayıcı ve platformun rolünü ayrı ayrı değerlendirip somut olaya göre sorumluluk dağılımı yapmaktır.¹⁶⁴

Burada platformlar bakımından iki düzeyli bir değerlendirme yapılabilir.¹⁶⁵ Birinci düzey, belirli bir ihlalden haberdar olma ve bildirim üzerine müdahale yükümlülüğüdür. Korunan bir eseri veya eserin hususiyet taşıyan unsurlarını ihlal ettiği ileri sürülen yapay zeka çıktısının platforma bildirilmesine rağmen süratle kaldırılmaması veya erişimin engellenmemesi platform bakımından ayrı bir sorumluluk tartışması yaratabilir.¹⁶⁶ Nitekim ABAD, YouTube/Cyando kararında, platform operatörünün yalnızca genel olarak platformunda hukuka aykırı içerikler bulunduğunu bilmesinin yeterli olmadığını ancak hak sahibi tarafından belirli bir ihlal konusunda uyarılmasına rağmen gerekli tedbirleri süratle almasının farklı değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir.¹⁶⁷

İkinci düzey ise platformun genel işleyişi, teknik imkanları ve ihlalleri önlemeye yönelik makul tedbirleriyle ilgilidir. Platform, kullanıcıların korunan içerikleri hukuka aykırı biçimde kamuya sunduğunu genel olarak biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, makul derecede özenli bir işletmeciden beklenebilecek uygun teknolojik tedbirleri almaması sorumluluk değerlendirmesinde dikkate alınabilir.

¹⁶² Joined Cases C-682/18 and C-683/18, Frank Peterson v Google LLC and Others and Elsevier Inc v Cyando AG EU:C:2021:503, para 84.

¹⁶³ Friedmann (n 161) 147-148.

¹⁶⁴ Tóth (n 161) 361-63; Lucchi (n 1) 106-110, 147; Lucchi (n 1) 108-109; EUIPO (n 40) 106-116;

¹⁶⁵ Tóth (n 161) 367.

¹⁶⁶ Lucchi (n 1) 108-09; EUIPO (n 40) 112-13.

¹⁶⁷ YouTube and Cyando (n 162) para 85; Tóth (n 161) 367; Friedmann (n 161) 147-48.

Bunun yanında platformun hukuka aykırı içeriklerin seçimine katılması, özellikle hukuka aykırı paylaşımı kolaylaştıran araçlar sunması, bu tür paylaşımları bilerek teşvik etmesi veya finansal modelini bu paylaşımları özendirecek şekilde kurması da sorumluluk tartışmasını güçlendirebilir.¹⁶⁸

Bu ölçütler, yapay zeka çıktıları bakımından da dikkatli uygulanmalıdır. Bir yapay zeka çıktısının platforma yüklenmesi tek başına platformun sorumluluğunu doğurmaz.¹⁶⁹ Ancak platform, belirli bir ihlali çıktı hakkında bildirim aldığı halde içeriği kaldırmaz veya erişimi engellemezse yahut aynı ya da esaslı ölçüde benzer ihlali çıktıların sistematik biçimde yeniden yüklenmesine rağmen makul ve orantılı teknik önlemleri almazsa, genel platform sorumluluğu kuralları çerçevesinde sorumluluk tartışmasına dahil olabilir.¹⁷⁰ Burada platformdan beklenen, mutlak sonuç sağlamak değil somut olayın özelliklerine göre makul, ölçülü ve teknik olarak uygulanabilir önlemler almaktır.

IV. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA MEVCUT DURUM VE REFORM İHTİYACI

A. Mevcut AB Telif Hukuku Düzenlemelerinin Yetersizliği

Avrupa Birliği'nin mevcut telif hukuku düzenlemeleri, üretken yapay zekayı doğrudan ve bütüncül biçimde düzenleyen müstakil bir sistem değildir. Mevcut regülasyon daha çok dijital tek pazarın farklı ihtiyaçlarına, zaman içinde verilmiş parçalı çözümlerin bir araya gelmesinden oluşmaktadır.¹⁷¹ Avrupa Birliği telif hukukunun son yirmi yıldaki gelişimine bakıldığında, düzenlemelerin esas olarak dijital erişim, çevrimiçi dağıtım, araştırma, lisanslama kolaylığı ve platform ekonomisinin belirli sorunları etrafında şekillendiği görülmektedir. Buna karşılık üretken yapay zekanın bugün gündeme getirdiği temel meseleler, yani korunan eserlerin model eğitiminde kullanılması, sentetik çıktıların hukuki niteliği ve bu süreçten doğan ekonomik değerin hak sahiplerine nasıl yansıtılacağı gibi hususlar bu metinlerin hazırlandığı dönemde bugünkü yoğunlukta bir sorun alanı haline gelmemiştir.¹⁷²

2016 tarihli Komisyon Etki Değerlendirmesi, CDSM Direktifi'nin hazırlık mantığını ve özellikle metin ve veri madenciliğine ilişkin hükümlerin hangi ihtiyaçlara cevap vermek üzere tasarlandığını göstermesi bakımından önemlidir. Söz konusu değerlendirme, metin ve veri madenciliğini esas olarak bilimsel araştırma, araştırmaya erişim kolaylığı ve kamu yararına araştırma kuruluşları-

¹⁶⁸ Tóth (n 161) 367; YouTube and Cyando (n 162) para 84.

¹⁶⁹ Friedmann (n 161) 147-148; Tóth (n 161) 367.

¹⁷⁰ Lucchi (n 1) 108-09; EUIPO (n 40) 106-16.

¹⁷¹ Lucchi (n 1) 114-57.

¹⁷² European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (n 91) 9-10; Lucchi (n 1) 12-17. 9-10.

nın ihtiyaçları ekseninde ele almaktadır.¹⁷³ Aslında üretken yapay zeka eğitimi ile klasik metin ve veri madenciliği arasında bugün yapılan ayırım da bu bakımdan önem kazanmaktadır. Çünkü CDSM Direktifi'nin TDM hükümleri, verilerden bilgi ve örüntü çıkarılmasına yönelik bir kullanım mantığı üzerinden şekillenmişken, üretken yapay zeka eğitimi, çoğu durumda bunun ötesine geçerek korunan içeriklerin ifade yapılarının modele dahil edilmesi sonucunu doğurmaktadır.¹⁷⁴

Dolayısıyla mevcut AB telif hukuku düzenlemelerinin yetersizliği, sadece güncelliğini yitirmiş olmasında değil bugünkü üretken yapay zeka olgusunun hukuki ağırlık merkezini tam olarak karşılamamasından kaynaklanmaktadır. Mevcut düzenlemeler araştırma ve dijital dolaşım çağının sorunlarına cevap vermek üzere kurgulanmıştır.¹⁷⁵

B. Üretken Yapay Zeka Bakımından İhtiyacın Tespiti

Üretken yapay zeka bakımından sorun, Avrupa Birliği hukukunda hiçbir kural bulunmaması değil mevcut kuralların üretken yapay zekanın telif hakları ve kültür endüstrisi bakımından ortaya çıkardığı kullanım biçimlerini tam olarak karşılamamasıdır.¹⁷⁶ Burada özellikle dört mesele öne çıkmaktadır; korunan eserlerin model eğitiminde hangi hukuki dayanakla kullanıldığı, hak sahiplerinin kullanım üzerinde fiili denetim kurup kuramadığı, eğitim verisi ve çıktı tarafında yeterli izlenebilirliğin bulunup bulunmadığı ve nihayet bu süreçten doğan ekonomik değerin hak sahiplerine ne ölçüde yansıdığı. Mevcut düzenlemeler, bu soruların bazılarını kısmi cevap vermekte ve fakat hiçbirini tek başına ve bütüncül biçimde çözmemektedir.¹⁷⁷

CDSM Direktifi'nin 3 ve 4. maddeleri, veri analizi ve araştırma faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla kabul edilmiş olsa da büyük ölçekli model eğitiminin ihtiyaç duyduğu hukuki açıklığı, hak kontrolünü ve ekonomik dengeyi sağlayamamaktadır.¹⁷⁸ Mevcut sistemde hak sahiplerine tanınan opt-out imkanı teorik olarak önemlidir. Ancak standartlaştırılmış makinece okunabilir bir hak saklı tutma yöntemi bulunmaması, merkezi bir kayıt sisteminin yokluğu ve kullanımın büyük ölçüde şeffaf olmayan biçimde gerçekleşmesi sebebiyle bu imkan pratikte zayıf kalmaktadır.¹⁷⁹

¹⁷³ European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (n 91) 104-11; Lucchi (n 1) 32-42.

¹⁷⁴ Dusollier and others (n 29) 121-22; Lucchi (n 1) 32-42; Rosati, 'Copyright Exceptions and Fair Use Defences' (n 63) 963-68.

¹⁷⁵ European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (n 91) 104-111; Lucchi (n 1) 114-157; Dusollier and others (n 29) 121-27.

¹⁷⁶ Lucchi (n 1) 114-57; Svensson (n 35) 17-18.

¹⁷⁷ Lucchi (n 1) 126-37; Dusollier and others (n 29) 121-27.

¹⁷⁸ Dusollier and others (n 29) 121-23; European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (n 91) 104-11.

¹⁷⁹ Lucchi (n 1) 85-89; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 18-20; Dusollier and others (n 29) 121-26.

Yapay Zeka Tüzüğü ile genel amaçlı yapay zeka sistemlerinde sağlayıcılara eğitim içeriğine ilişkin kamuya açık bir özet sunma ve genel anlamda telif hukukuna uyum politikası oluşturma yükümlülüğü getirilmesi, hak sahiplerinin tamamen bilgisiz bırakılmasını önleyen asgari bir şeffaflık sağlamaktadır. Bununla birlikte bu araçlar, kullanılan her bir eserin tek tek tespitini mümkün kılmadığı, hak sahiplerine doğrudan ve etkili bir denetim aracı sağlamadığı ve en önemlisi Birlik düzeyinde işler bir ücretlendirme veya telafi mekanizması kurmadığı için bugün itibarıyla hak sahiplerinin menfaatlerini tam anlamıyla koruyan bir rejimden söz etmek güçtür.¹⁸⁰

Yine mevcut düzenlemeler, korunan içeriklerin sistematik ve yüksek ticari değer üreten modellerin eğitiminde kullanılmasına rağmen hak sahiplerine yönelik bir ücretlendirme veya telafi mekanizması öngörmemektedir. Güncel çalışmalar bu boşluğu mevcut sistemin en somut eksiklerinden biri olarak tanımlamakta, CDSM Direktifi madde 3 ve 4 ile belirli kullanımlara izin verildiği halde, hak sahiplerine ödeme veya lisans yükümlülüğü getirilmediğini açıkça belirtmektedir. Avrupa Telif Hakları Örgütü görüşü de eser ve icraların, üretken yapay zeka yaşam döngüsündeki tüm kullanım aşamalarında adil ücretlendirme ilkesinin yeniden düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır.¹⁸¹

Bu bağlamda, görülmektedir ki Birlik'in mevcut telif hukuku araçları, model eğitiminin ölçeği ve niteliği karşısında netlik sağlayamamakta, hak sahipleri eserlerinin kullanılıp kullanılmadığını çoğu durumda bilememektedir. Şeffaflık kısmen artmış olsa da bu artış izlenebilirlik ve denetim düzeyine ulaşmamaktadır. Ücretlendirme meselesi ise büyük ölçüde cevapsız kalmaktadır. Bu nedenle bugün ihtiyaç duyulan, yeni sorunları eski kuralların içine zorla yerleştirmek değil mevcut kuralların hangi noktalarda yetersiz kaldığını kabul ederek hukuki kesinlik, etkin hak kontrolü, izlenebilirlik ve adil ücretlendirme eksenlerinde daha işlevsel bir regülasyondur.¹⁸²

C. Kurumsal Dağınkılık ve Yönetişim Sorunu

Üretken yapay zeka bakımından Avrupa Birliği'nde karşılaşılan güçlüklerden bir diğeri, telif hukukunu ilgilendiren sorunların farklı kurumların görev alanında yer almasıdır.¹⁸³ Avrupa kurumları tarafından yapılan çalışmalarda da telif ile yapay zeka alanındaki yetkilerin dağınkı olduğu, bu nedenle kurumsal koordinasyon eksikliğinin başlı başına bir sorun yarattığı belirtilmektedir. Söz konusu çalışmalarda, ulusal mahkemeler, toplu hak yönetimi kuruluşları, Avrupa

¹⁸⁰ Artificial Intelligence Act, arts 53(1)(c)–(d) and 113(b); European Commission, 'Drawing-up a General-Purpose AI Code of Practice' <<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice>> accessed 27 July 2026; Lucchi (n 1) 85–89; Dusollier and others (n 29) 123–25.

¹⁸¹ Lucchi (n 1) 126–37; Dusollier and others (n 29) 121–23.

¹⁸² Dusollier and others (n 29) 126–27; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 28–35.

¹⁸³ Dusollier and others (n 29) 121–27.

Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, EUIPO ve AI Office arasında dağınık bir yapı bulunduğu, bu nedenle telif hukuku ile yapay zeka arasındaki kesişim alanı için daha odaklı bir kurumsal yapılanmaya ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir.¹⁸⁴ Bu tespit bugün de güncelliğini korumaktadır. Her ne kadar artık Avrupa Yapay Zeka Kurumu (European AI Office), Tüzük'ün özellikle genel amaçlı yapay zeka modellerine ilişkin uygulanmasında merkezi bir rol üstlenmiş olsa da telif hukuku bakımından kurumsal dağınıklığı ortadan kaldırmamıştır.¹⁸⁵ Bu nedenle, bugün AB düzeyinde kurumsal açıdan temel sorun, kurum yokluğu değil görevlerin dağınık olmasıdır. Şeffaflık yükümlülükleri bir yerde, telif hakkından doğan talepler başka yerde, platformların içeriğe müdahalesi başka bir yerde ve lisanslama pratikleri yine başka bir düzlemde şekillenmektedir. Bu da hak sahipleri bakımından hangi talebin hangi kuruma yöneltileceği konusunda belirsizlik yaratmaktadır. Aynı durum sağlayıcılar bakımından da geçerlidir.¹⁸⁶

Bu çerçevede Lucchi'nin önerdiği, telif hukuku ile yapay zeka arasındaki kesişim alanına özgülünmüş bir yapay zeka ve telif hakkı birimi düşüncesi, mevcut dağınık yapıyı tamamlamaya yönelik makul bir öneridir. Burada sorunun özüne temas edecek bir çözüm için yeni bir kurum kurulmasından ziyade telif hukuku ile yapay zeka yönetişimi arasında kurumsal temas noktalarının daha belirgin hale getirilmesi yatmaktadır. Çünkü üretken yapay zeka bakımından yaşanan ihtilaflar ne bütünüyle klasik telif uyumsuzluğuna ne de bütünüyle genel yapay zeka yönetişimine indirgenebilmektedir.¹⁸⁷

D. Adil Ücretlendirme ve Gelir Paylaşımı Bakımından Düzenleme İhtiyacı

Adil ücretlendirme bakımından önce iki ayrı mesele birbirinden ayrılmalıdır. İlk mesele, hak sahiplerinin devrettikleri veya lisansladıkları haklar karşılığında uygun bedel elde edip etmedikleri ve bu ilişkide yeterli şeffaflığın sağlanıp sağlanmadığıdır. İkinci mesele ise, üretken yapay zeka modellerinin eğitiminde kullanılan eserlerden doğan ekonomik değer hak sahiplerine hangi usulle ve hangi ölçüde yansıtılacağıdır. Avrupa Birliği bakımından bugün ağırlık kazanan tartışma, artık ikinci mesele etrafında şekillenmektedir.¹⁸⁸

¹⁸⁴ Lucchi (n 1) 114-18, 152-57.

¹⁸⁵ Lucchi (n 1) 114-18; Dusollier and others (n 29) 121-27; Commission Decision of 24 January 2024 establishing the European Artificial Intelligence Office [2024] OJ C 2024/1459; Artificial Intelligence Act, arts 64 and 88-94.

¹⁸⁶ Lucchi (n 1) 152-57; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 28-35; Cahit Suluk, 'Dijitalleşmenin ve Özellikle Yapay Zekanın Çıkardığı Telif Sorunları ve Çare Arayışları' (2025) 2 *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi* 951, 961-63.

¹⁸⁷ Lucchi (n 1) 114-18, 152-57; Dusollier and others (n 29) 126-27.

¹⁸⁸ European Commission, 'Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules' (n 91) 173-89; Lucchi (n 1) 126-37.

Üretken yapay zeka bağlamındaki güncel sorun ise bundan farklıdır. Burada hak sahiplerine ait eserler, çoğu zaman doğrudan lisans ilişkisi kurulmadan büyük veri kümeleri içinde model eğitiminin girdisi haline gelmektedir. Bu durumda tartışma, yalnızca mevcut sözleşmeden doğan bedelin yeterli olup olmadığına değil eserlerden doğan ekonomik değerin eğitim sürecinde kim tarafından toplandığına ve hak sahiplerine nasıl geri döneceğine yönelmektedir.¹⁸⁹ Güncel Avrupa Birliği tartışmalarında ortak biçimde vurgulanan husus, mevcut düzenlemenin hak sahiplerinin eserlerinin eğitimde kullanımından doğan ekonomik değeri karşılayacak açık ve işler bir mekanizma sunmadığıdır. Bu nedenle lisanslama, telafi veya ücretlendirme esaslı modellerin yeniden düşünülmesi gerektiği ifade edilmektedir.¹⁹⁰

Yapay zeka çağındaki adil ücretlendirme tartışmasını artık yalnızca klasik telif sözleşmelerindeki hakkaniyet sorunu ile sınırlamak yeterli değildir. Güncel tartışma, eserlerin eğitim verisi olarak kullanılmasından doğan değerin nasıl paylaştırılacağına, hangi şeffaflık düzeyinin lisanslama ve denetim için gerekli olduğuna ve gönüllü lisanslama, toplu lisanslama veya kanuni ücret hakkı gibi araçların ne ölçüde kullanılabileceğine yönelmiştir.¹⁹¹

E. Önerilen Çözüm Modelleri

Hak sahiplerinin üretken yapay zeka karşısındaki temel beklentileri üç noktada toplanmaktadır; bilgi edinme, kullanım üzerinde etkili denetim kurma ve eserlerinden doğan ekonomik değerden pay alma.¹⁹² İlk beklenti şeffaflıktır. Hak sahipleri, eserlerinin yapay zeka modellerinin eğitiminde kullanılıp kullanılmadığını bilmek istemektedir. Çünkü kullanımın varlığı bilinmediği sürece ne hukuki durum değerlendirilebilir ne de hakların fiilen korunması mümkün olur.¹⁹³ İkinci beklenti, kullanım üzerinde gerçek bir denetim imkanındır. Hak sahipleri, eserlerinin yapay zeka eğitimi amacıyla kullanılmasına önceden rıza gösterip göstermeme konusunda söz sahibi olmak istemektedir. En azından, haklarını açık ve etkili biçimde saklı tutabilecekleri bir sistem talep etmektedirler. Aksi halde tanınan hak, kağıt üzerinde kalmakta; hak sahibi ise kullanım üzerinde gerçek bir denetim kuramamaktadır.¹⁹⁴ Üçüncü beklenti ise eserlerin yapay zeka sis-

¹⁸⁹ Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 22-28; OECD, *Intellectual Property Issues in Artificial Intelligence Trained on Scraped Data*, 22-35.

¹⁹⁰ Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 22-35; Peukert ve Windisch (n 10) 889-900; Borgman (n 28) 1-2; Lucchi (n 1) 157; Dusollier and others (n 29) 121-27.

¹⁹¹ Dusollier and others (n 29) 126-27; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 28-35; Peukert ve Windisch (n 10) 898-900; OECD, *Intellectual Property Issues in Artificial Intelligence Trained on Scraped Data* 28-35.

¹⁹² Lucchi (n 1) 126-37; Dusollier and others (n 29) 121-27.

¹⁹³ Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 18-20.

¹⁹⁴ Dusollier and others (n 29) 121-26; Lucchi (n 1) 54-55, 118-26.

temlerinin gelişimine ve ticari değer üretimine katkı sağlaması durumunda, bu değerden adil bir karşılık alınmasıdır.¹⁹⁵ Gerçekten de üretken yapay zeka tartışmasında hak sahiplerinin bu talepleri, yalnızca bireysel menfaatlerin korunması olarak değil telif hukukunun denge, hakkaniyet ve ekonomik karşılık ilkelerinin korunmasının güncel bir görünümü olarak değerlendirilmelidir.¹⁹⁶

Bu çerçevede öne çıkan ilk model, gönüllü lisanslamadır. Bu modelde yapay zeka geliştiricileri ile hak sahipleri arasında doğrudan sözleşmeler kurulmaktadır.¹⁹⁷ Gönüllü lisanslamanın en güçlü tarafı, tarafların kullanımın kapsamını, bedelini, veri kategorilerini ve teknik şartları serbestçe belirleyebilmesidir.¹⁹⁸ Ancak bu modelin en önemli zayıflığı, pazarlık gücündeki eşitsizliktir. Çünkü uygulamada anlamlı lisans anlaşmalarından çoğu zaman büyük yayımcılar, geniş katalog sahipleri veya güçlü dijital araçlar yararlanabilmekte; günlük ve bireysel hak sahipleri ise aynı ölçüde müzakere gücüne sahip olamamaktadır.¹⁹⁹

İkinci model, kolektif hak yönetimi üzerinden kurulan toplu lisanslama yaklaşımıdır. Bu modelde, tek tek eser sahiplerinden münferit izin alınması yerine meslek birlikleri veya kolektif hak yönetimi kuruluşları aracılığıyla geniş bir repertuar için toplu lisans verilmesi ve elde edilen gelirin belirli ölçütlere göre hak sahiplerine dağıtılması öngörülmektedir.²⁰⁰ Bu yaklaşımın temel üstünlüğü, tek tek izin almanın fiilen imkansız veya aşırı maliyetli olduğu durumlarda uygulanabilir bir ara çözüm sunmasıdır. Reprografi alanındaki karşılaştırmalı tecrübe de geniş ölçekli çoğaltma ve kullanım biçimlerinde kolektif hak yönetiminin hem lisanslama hem de bedelin toplanıp dağıtılması bakımından işlevsel sonuçlar üretebildiğini göstermektedir.²⁰¹ Bununla birlikte bu modelin başarısı, temsil kabiliyeti yüksek kuruluşların varlığına, dağıtım ölçütlerinin güvenilirliğine ve yabancı hak sahiplerini de kapsayabilecek bir karşılıklılık düzeninin kurulmasına bağlıdır.²⁰²

Üçüncü model, kanundan doğan bir ücret hakkı veya kanuni ücretlendirme rejimidir. Kanuni ücret hakkı ya da statüer ücretlendirme modeli daha ileri bir müdahale biçimidir. Bu yaklaşımda, belirli kullanımlar ya açık bir istisna ile hukuken meşru sayılır ve buna karşılık hak sahiplerine kanun gereği bir bedel ödenir ya da kullanımın meşruluğu, baştan itibaren ücret ödeme yükümlülüğüne

¹⁹⁵ Lucchi (n 1) 126-37; Peukert ve Windisch (n 10) 889-900.

¹⁹⁶ Lucchi (n 1) 126-37, 157; Dusollier and others (n 29) 126-27.

¹⁹⁷ Lucchi (n 1) 126-29.

¹⁹⁸ Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 28-35.

¹⁹⁹ Lucchi (n 1) 126-29; Borgman (n 28) 1-2.

²⁰⁰ Lucchi (n 1) 129-33.

²⁰¹ Lucchi (n 1) 129-33; Alas Şekerbay, *Fikri Mülkiyet Hukukunda Reprografi* (n 90) 95-117, 150-52.

²⁰² Alas Şekerbay, *Fikri Mülkiyet Hukukunda Reprografi* (n 90) s. 107-16; Dusollier and others (n 29) 126-27.

bağlanır.²⁰³ Avrupa Parlamentosu çalışması, böyle bir sistemin kolektif lisans veya çıktı bağlantılı bir harç modeli olarak tasarlanabileceğini; ancak bunun için güçlü şeffaflık, denetlenebilir veri ve kamusal gözetim mekanizmalarının gerektiğini belirtmektedir.²⁰⁴ Bu model, özellikle yüksek hacimli ve dağınık kullanımlarda bireysel lisanslamanın işlem maliyetini aşmak bakımından dikkate değerdir.²⁰⁵ Nitekim telif hukukunda istisna ile telafi mekanizmasının birlikte işletildiği alanlar tamamen yabancı değildir. Reprografi ve benzeri çoğaltma alanlarında, hak sahiplerinin gelir kaybının uygun bir bedel yoluyla dengelenmesi yaklaşımı zaten bilinmektedir. Üretken yapay zeka eğitimi birebir aynı yapı olmasa da hak sahiplerine ait eserlerden sistematik ekonomik değer üretilmesi ve bu değer in hak sahiplerine dönmemesi bakımından benzer bir telafi mantığını yeniden gündeme getirmektedir.²⁰⁶

Bununla birlikte hiçbir model tek başına kusursuz görünmemektedir. Çok sıkı bir izin rejimi, yalnızca büyük şirketlerin katlanabildiği yüksek işlem maliyetleri yaratabilir ve pazarı kapalı bir yapıya dönüştürebilir. Buna karşılık tamamen serbest ve karşılıksız kullanım, hak sahiplerine ait eserlerin sistematik biçimde değer üretmesine rağmen bu değer in hak sahiplerine dönmemesi sonucunu doğurur.²⁰⁷ Burada önemli olan uygulanabilirlik ile hakkaniyet arasında sürdürülebilir bir denge kurulmasıdır. Bu sebeple en gerçekçi yaklaşım, çoğu durumda, aşamalı ve karma bir model olarak görünmektedir. Böyle bir modelde, önce güçlü şeffaflık yükümlülükleri ve standartlaştırılmış hak saklı tutma araçları kurulmalı; ardından belirli sektörlerde veya belirli veri kategorilerinde gönüllü ve toplu lisanslama mekanizmaları işletilmeli; bunların yetersiz kaldığı yerlerde ise kanuni ücretlendirme veya telafi mekanizmaları devreye sokulmalıdır.²⁰⁸ Bu yaklaşım hem kullanımın tamamen görünmez ve karşılıksız kalmasını önler hem de tek tek izin alınmasının fiilen mümkün olmadığı alanlarda hukuki ve iktisadi bir çıkış yolu sunabilir.²⁰⁹

Sonuç olarak, üretken yapay zeka bakımından temel mesele, bu teknolojinin ürettiği ekonomik değer in kimin emeğine dayandığı ve bu değer in hangi esaslara göre paylaşılacağıdır. Telif korumasının geleceği bakımından belirleyici soru da hak sahiplerine ait eserlerden üretilen ekonomik değer in, yapay üretim çağında görünür, izlenebilir ve adil biçimde paylaştırılabilir olup olmadığıdır.

²⁰³ Lucchi (n 1) 133-37.

²⁰⁴ Lucchi (n 1) 126-37.

²⁰⁵ Peukert ve Windisch (n 10) 898-900.

²⁰⁶ Lucchi (n 1) 126-37; Alas Şekerbay, *Fikri Mülkiyet Hukukunda Reprografi* (n 90) 150-52.

²⁰⁷ Peukert ve Windisch (n 10) 889-900; Lucchi (n 1) 126-37; Dusollier and others (n 29) 121-27; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 28-35.

²⁰⁸ Lucchi (n 1) 152-57; Dusollier and others (n 29) 126-27; Tiedrich, Perset ve Esposito (n 4) 28-35.

²⁰⁹ Lucchi (n 1) 129-37; Alas Şekerbay, *Fikri Mülkiyet Hukukunda Reprografi* (n 90) s. 150-52.

SONUÇ

Bu çalışma, üretken yapay zekanın telif hukuku bakımından doğurduğu sorunun, yalnızca yeni bir teknolojinin mevcut kurallara nasıl uyarlanacağı meselesi olmadığını; insan yaratıcılığı, özgünlük, adil ücretlendirme ilkelerini doğrudan etkileyen köklü bir dönüşüm olduğunu ortaya koymaktadır. Üretken yapay zeka modellerinin eğitiminde telif korumasına konu içeriklerin kullanımı, sıradan bir veri işleme faaliyeti olarak değerlendirilemez. Bu nedenle, CDSM Direktifi'nde öngörülen TDM istisnalarının üretken yapay zeka eğitimi bakımından yeterince açık ve öngörülebilir bir hukuki dayanak sağladığını söylemek güçtür. Bunun yanında, insan katkısı bulunmayan veya insanın ifade unsurları üzerinde yeterli denetim kurmadığı yapay zeka çıktılarının telif koruması dışında bırakılması gerektiği kabul edilse dahi, bu durum söz konusu çıktıların üçüncü kişilere ait eserler bakımından ihlal riski doğurmayacağı anlamına gelmemektedir. Özellikle doğrudan yeniden üretim, esaslı benzerlik ve stil taklidi, müzik ve görsel üretim alanlarında önemli hukuki uyumsuzluklara yol açabilecektir.

Bu çerçevede çalışmanın ulaştığı temel sonuç, üretken yapay zeka tartışmasının merkezinde yaratıcı emeğin ekonomik olarak görünmezleşmesi ve hak sahiplerinin ortaya çıkan değerden sistematik biçimde dışlanması sorununun yer aldığıdır. Dolayısıyla telif hukukunun üretken yapay zeka karşısındaki asli işlevi, yalnızca ihlali önlemek değil aynı zamanda yaratıcı emeğin ekonomik karşılığını ve yaratıcı endüstrilerin sürdürülebilirliğini koruyacak hukuki dengeyi tesis etmektir. Bu bağlamda Avrupa Birliği bakımından, üretken yapay zeka eğitiminin TDM istisnalarıyla ilişkisi açıklığa kavuşturulmalı, opt-out mekanizmaları ile şeffaflık yükümlülükleri güçlendirilmeli, insan merkezli özgünlük yaklaşımı korunmalı, ayrıca eser sahipleri lehine lisanslama ve uygun ücretlendirme mekanizmaları geliştirilmelidir.

Sonuç olarak, üretken yapay zeka karşısında telif hakkının görevi, teknolojik gelişmeyi frenlemek değil yaratıcı emeğin görünürlüğünü, ekonomik karşılığını ve kültürel işlevini koruyacak hukuki dengeyi yeniden kurmaktır.

KAYNAKLAR

Aksu M, 'Yapay Zekanın Eğitilmesi Sürecinde Fikrî Ürünlerin Kullanılmasının Yarattığı Sorunlara Dair Genel Bir Bakış ve Hamburg Bölge Mahkemesinin LAION Kararına Dair Değerlendirmeler' in Dardağan Kibar EG and others (eds), *Prof. Dr. Ahmet M. Kılıçoğlu Armağanı* (Atılım Üniversitesi 2025) 83

Alas Şekerbay C, 'Fikri Mülkiyet Hukukunda Reprografi: Karşılaştırmalı Ülke Uygulamaları Analizi' (yayımlanmamış uzmanlık tezi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü 2014)

Alas Şekerbay C, 'Telif Haklarında Koruma Süreleri' (2015) 11(43) *Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi* 55

Althaus S and others, *Building Legal Literacies for Text Data Mining* (University of California, Berkeley 2020)

Aslan B and Yavuzer Aslan F, ‘Sinema Sektöründe Üretken Yapay Zekanın Dönüştürücü Rolü’ (2026) 38 Sanat ve Tasarım Dergisi 283

Ateş M, *Fikri Hukukta Eser* (Turhan Kitabevi Yayınları 2007)

Ayiter N, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri* (Sevinç Matbaası 1972)

Baraybar-Fernández A, Arrufat-Martín S and Díaz Díaz B (eds), *The AI Revolution: How Technological Developments Affect the Audiovisual Sector* (Springer 2025)

Borgman CL, ‘Text Data Mining from the Author’s Perspective: Whose Text, Whose Mining, and to Whose Benefit?’ (Data Mining with Limited Access Text: National Forum, Chicago, 5–6 April 2018) <https://arxiv.org/abs/1803.04552> accessed 15 April 2026

Buick A, ‘Copyright and AI Training Data—Transparency to the Rescue?’ (2025) 20 Journal of Intellectual Property Law & Practice 182

Dermawan A, ‘Text and Data Mining Exceptions in the Development of Generative AI Models: What the EU Member States Could Learn from the Japanese “Nonenjoyment” Purposes?’ (2024) 27 Journal of World Intellectual Property 44

Ducato R and Strowel A, ‘Limitations to Text and Data Mining and Consumer Empowerment: Making the Case for a Right to “Machine Legibility”’ (2019) 50 IIC 649

Dusollier S and others, ‘Copyright and Generative AI: Opinion’ (2025) 16 JIPI-TEC 121 <https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/424> accessed 27 July 2026

Enochson C, ‘AI Created Music – Copyright Infringement or New Creation?’ (Master’s thesis, Lund University 2025)

Erel ŞN, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku* (3rd edn, Yetkin Yayınları 2009)

European Commission, ‘Impact Assessment on the Modernisation of EU Copyright Rules’ (Commission Staff Working Document) SWD(2016) 301 final (14 September 2016)

European Commission, ‘Drawing-up a General-Purpose AI Code of Practice’ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> accessed 27 July 2026

European Commission, *General-Purpose AI Code of Practice: Copyright Chapter* (10 July 2025) <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/contents-code-gpai> accessed 27 July 2026

European Commission, ‘Stakeholder Consultation on AI and Copyright Compliance’ (1 December 2025) <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/faqs/stakeholder-consultation-ai-and-copyright-compliance> accessed 27 July 2026

European Commission, ‘Joint Research Centre’ https://commission.europa.eu/about/departments-and-executive-agencies/joint-research-centre_en accessed 7 April 2026

European Union Intellectual Property Office, *Study on the Impact of Artificial Intelligence on the Infringement and Enforcement of Copyright and Designs* (Impact of Technology Deep Dive Report I, March 2022)

Fernández-Molina J-C and Esteban de la Rosa F, ‘Copyright and Text and Data Mining: Is the Current Legislation Sufficient and Adequate?’ (2024) 24 portal: Libraries and the Academy 653

Friedmann D, ‘A Digital Single Market, First Stop to the Metaverse: Counterlife of Copyright Protection Wanted’ in Mathis K and Tor A (eds), *Law and Economics of the Digital Transformation* (Springer 2023) 137

Güçlütürk OG, ‘ChatGPT ile Üretilen İçeriklerin Eser Niteliğinin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi’ (2022) 21 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1899

Güneş İ, *Açıklamalı İçtihatlı Uygulamada Sınai Mülkiyet Hakları ve Cezai Koruma* (Güncel Hukuk Yayınları 2007)

Iglesias M, Shamuilia S and Anderberg A, *Intellectual Property and Artificial Intelligence: A Literature Review* (EUR 30017 EN, Publications Office of the European Union 2019)

Karahan S and others, *Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları* (2nd edn, Seçkin Yayıncılık 2009)

Karmutoğlu B, ‘Telif Hakkında Orijinallik Ölçütü ve Bunun Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Eserler Açısından Değerlendirilmesi’ (2025) 24 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1655

Kılıçoğlu A, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar* (Turhan Kitabevi 2020)

Kowala MM, ‘The Press Publishers’ Rights in the European Union: Safeguards for Access to Information and Media Pluralism’ (PhD thesis, Adam Mickiewicz University 2024)

Li L, ‘Response to WIPO Conversation on Intellectual Property and Frontier Technologies (Fourth Session)’ (WIPO Conversation on Intellectual Property and Frontier Technologies: Fourth Session, virtual, 22–23 September 2021) https://www.wipo.int/documents/d/frontier-technologies/docs-en-pdf-interventions-ind_li.pdf accessed 9 April 2026

Lucchi N, *Generative AI and Copyright: Training, Creation, Regulation* (European Parliament, PE 774.095, July 2025)

Margoni T, ‘Computational Legal Methods: Text and Data Mining in Intellectual Property Research’ in Calboli I and Montagnani ML (eds), *Handbook of Intellectual Property Research: Lenses, Methods, and Perspectives* (OUP 2021) 487

Margoni T and Kretschmer M, ‘A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology’ (2022) 71 GRUR International 685

Moerland A, ‘Intellectual Property Law and AI’ in Lim E and Morgan P (eds), *The Cambridge Handbook of Private Law and Artificial Intelligence* (CUP 2024) 362

National Institute of Standards and Technology, ‘Generative Artificial Intelligence’ (NIST Computer Security Resource Center Glossary) https://csrc.nist.gov/glossary/term/generative_artificial_intelligence accessed 9 April 2026

Odeh MK, ‘Copyright in the Age of Artificial Intelligence: Navigating Access to Algorithmic Training Materials and the Three-Step Test for Text and Data Mining in Nigeria’ (2025) 28 Journal of World Intellectual Property 428

OECD, *OECD Framework for the Classification of AI Systems* (OECD Digital Economy Papers No 323, OECD Publishing 2022)

OECD, ‘Generative AI’ (OECD Topics) <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/generative-ai.html> accessed 9 April 2026

Özkan Z, *Karşılaştırmalı Hukukta Müzik Eserlerinin Dijital İletimi* (Yetkin Yayınları 2008)

Özkan ZA, ‘Üretken Yapay Zeka Çıktılarının Fikri Mülkiyet Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi: Güncel Kararlar Işığında Bir İnceleme’ (2025) 24 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1697

Peukert C and Windisch M, ‘The Economics of Copyright in the Digital Age’ (2025) 39 Journal of Economic Surveys 877

Rosati E, *The Exception for Text and Data Mining (TDM) in the Proposed Directive on Copyright in the Digital Single Market: Technical Aspects* (European Parliament, PE 604.942, 2018)

Rosati E, ‘Copyright as an Obstacle or an Enabler? A European Perspective on Text and Data Mining and Its Role in the Development of AI Creativity’ (2019) 27 Asia Pacific Law Review 198

Rosati E, ‘Copyright Exceptions and Fair Use Defences for AI Training Done for “Research” and “Learning,” or the Inescapable Licensing Horizon’ (2025) 16 European Journal of Risk Regulation 961

Rupasinghe MS, 'The Legal and Ethical Implications of Artificial Intelligence in Europe: Challenges for Intellectual Property Law and Regulation in Musical Industry in Sweden 2024' (Master's thesis, Lund University 2025)

Spender L, 'Digital Culture, Copyright Maximalism, and the Challenge to Copyright Law' (PhD thesis, University of Western Sydney 2009)

Stobo V, 'Archives, Digitisation and Copyright: Do Archivists in the UK Avoid Risk Through Strict Compliance with Copyright Law When They Digitise Their Collections?' (PhD thesis, University of Glasgow 2019)

Suluk C, 'Dijitalleşmenin ve Özellikle Yapay Zekanın Çıkardığı Telif Sorunları ve Çare Arayışları' (2025) 10(2) Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 951

Svensson G, 'Text and Data Mining in EU Copyright Law' (Master's thesis, Lund University 2020)

Şıracı S, 'Yapay Zeka Eğitiminde Eserlerin Girdi Olarak Kullanılmasının Telif Hakları Açısından İncelenmesi' (2024) 32(4) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2461

Tekinalp Ü, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (2nd edn, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ 2002)

Tiedrich L, Perset K and Esposito SF, *Intellectual Property Issues in Artificial Intelligence Trained on Scraped Data* (OECD Artificial Intelligence Papers No 33, OECD Publishing 2025)

Tóth AK, 'Algorithmic Copyright Enforcement and AI: Issues and Potential Solutions through the Lens of Text and Data Mining' (2019) 13 Masaryk University Journal of Law and Technology 361

Türkmenoğlu A, 'Copyright Authorship in the Age of AI: Creativity Can Be Coded' (2023) 1(2) The Boğaziçi Law Review 232

Tyagi K, 'Copyright, Text & Data Mining and the Innovation Dimension of Generative AI' (2024) 19 Journal of Intellectual Property Law & Practice 557

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *The ABC of Copyright* (UNESCO 2010)

US Copyright Office, *Copyright and Artificial Intelligence, Part 2: Copyrightability* (January 2025)

Vear C and Poltronieri F (eds), *The Language of Creative AI: Practices, Aesthetics and Structures* (Springer 2022)

Yavuz MS and others, 'Türkiye'de Müzik ve Yapay Zeka Üzerine Bir Değerlendirme' (2025) 20 Öneri Dergisi e50

Yılmaztekin HK, ‘Türk Fikri Haklar Hukuku Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Eserleri Korumak İçin Hazır mı?’ (2020) 19 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1513

Yılmaztekin HK, *Yapay Zekanın Eser Sahipliği* (Adalet Yayınevi 2021)

Yılmaztekin HK, *Artificial Intelligence, Design Law and Fashion* (Routledge 2023)

DAVALAR

Joined Cases C-682/18 and C-683/18 *Frank Peterson v Google LLC and Others and Elsevier Inc v Cyando AG* EU:C:2021:503

Robert Kneschke v LAION eV (LG Hamburg, 310 O 227/23, 27 September 2024)

Robert Kneschke v LAION eV (OLG Hamburg, 5 U 104/24, 10 December 2025)

YASAL DÜZENLEMELER

Commission Decision of 24 January 2024 establishing the European Artificial Intelligence Office [2024] OJ C 2024/1459

Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector [2002] OJ L201/37

Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC [2019] OJ L130/92

Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services and amending Directive 2000/31/EC [2022] OJ L277/1

Regulation (EU) 2023/2854 of the European Parliament and of the Council of 13 December 2023 on harmonised rules on fair access to and use of data and amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive (EU) 2020/1828 [2023] OJ L 2023/2854

Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 [2024] OJ L 2024/1689

